Книжн Пал

24-мĕш çул тухать. Хакĕ 10 пус.

1941
МАРТ
16
ВЫРСАРНИКУН
63 (5778) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Комсомолăн промышленноçпа транспорт тĕлĕшĕнчи задачисем

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцин решенийĕсем ленинла-сталинла комсомола производствăра тăрăшса, пуçарулă ĕçлеме тата промышленноçпа транспортра çĕнĕ çĕнтерӳсем тума мобилизацилеççĕ.

Комсомол промышленноçпа транспортра пысăк вăй пулса тăрать. Республикĕри промышленноçра 2089 комсомолец, вĕсенчен 134 инженер, 200 ытларах мастер, цех начальникĕсем пулса ĕçлеççĕ. Шыв транспортĕнче комсомол пуçламĕш организацисем 34, вĕсенче 808 комсомолец шутланать. Çаксемсĕр пуçне, промышленноçпа транспортра союзра тăман çамрăксем 7 пине яхăн ĕçлеççĕ, вĕсене воспитани парассишĕн тата вĕсен ĕçĕшĕн комсомол ответ тытать.

Çамрăксем хушшинче производствăллă плана тултарассишĕн кĕрешĕве пуçарса пырасси — пирĕн комсомол организацисен тата кашни комсомолецăн хисеплĕ задачи пулать. Комсомолецсен браксене хирĕç куллен кĕрешмелле, вĕсен социализмлă промышленноçпа транспортра новаторсем пулмалла. Кашни комсомолецăн промышленноçра тата транспортра пример кăтартмалла.

Промышленноçра тата транспортра лайăх пример кăтартса ĕçлекен комсомол организацисемпе комсомолецсем сахал мар пирĕн, вĕсем производствăра парторганизацисен активлă помощникĕсем пулса тăраççĕ. Улатăрти депора 55 комсомолецран 53 комсомолец ăмăртса ĕçлеççĕ. Вĕсенчен 40 комсомолец стахановецсемпе ударниксем шутланаççĕ. Вагонсен хуçалăхĕнче пурĕ 11 комсомолец, пурте вĕсем пĕрпĕринпе ăмăртаççĕ.

Паровозсем юсакан заводра 65 комсомолец, 64 комсомолец ăмăртса ĕçлеççĕ, вĕсенчен стахановецсемпе ударниксем 46 çын. Уйрăм комсомолецсем, сăмахран, Куприянов тата Галактинов юлташсем нормăна 400—500 процент тултараççĕ. Çĕмĕрлери комбинатра та стахановла ĕçлекен комсомолецсем сахал мар.

Анчах, производствăра пример кăтартса ĕçлеймен комсомолецсем, кая юлса пыракан, брак продукци туса кăларакан комсомолецсем те чылай-ха. Улатăрти çыхăну дистанцинчи 8 комсомолецран пĕр стахановец, тепĕр ударник кăна. Улатăрти чугунçул станцинче 10 комсомолецран тăваттăшĕ кăна ăмăртаççĕ. Улатăрта узловой комитет та, политотделра комсомол енĕпе ĕçлекен работник та, комсомол райкомĕ те пур. Çакнашкал положени асăннă оргăнсене хумхантармасть пулас.

XVIII партконференцин решенийĕсене пурнăçа кĕртсе пынă май, комсомолецсен Сталин юлташ «Комсомолец тата комсомолка юлташсем! Сахалтарах калаçăр, ытларах ĕçлĕр — вара сирĕн ĕç тухатех» тенине яланах асра тытмалла.

Пирĕн промышленность тата транспорт хуçалăха пĕлсе тытса пыман, пурлăхсене пĕлсе усă курман, предприятисем йĕркеллĕ ĕçлемен тата брак продукци туса кăларнă пирки пысăк тăкак курать. Çавăнпа та кашни предприятин тата унăн руководителĕн хуçалăха йĕркеллĕ, тирпейлĕ тытса пымалла. Комсомолăн чылай организацийĕсем чĕртавара перекетлессишĕн, хуçасăрлăха пĕтерессишĕн кĕрешес ĕçре паха пуçарулăх кăтартаççĕ, çав пуçарусене парторганизацисем ырлаççĕ.

Улатăрти депори комсомол пуçламĕш организацийĕ материалсемпе электроэнергине перекетлес тĕлĕшпе паха пуçару кăтартать. Депо территорийĕнче тĕрлĕрен тимĕр-тăмăрсем сапаланса выртнă. Çав тимĕр-тăмăрсене комсомолецсем 25 тонна пухнă, депо таврашĕнче йĕркелĕх тунă. Çавăнпа пĕрлех комсомолецсем электроэнергине перекетлес шутпа рейд ирттернĕ. Рейд ирттернĕ кун кăнтăрла тата каçхине депора 16 лампочка çутатнă, вĕсенчен хăшпĕрисем пачах кирлĕ мар пулнă. Депори руководительсем ытлашши лампочкăсем çутатнине выключательсем валли проводсем çук тесе ăнлантарса пама пăхнă. Çав вăхăтрах комсомолецсем депорах 50 метр провод тупма май пуррине палăртнă, вĕсемпе выключательсем лартнă çĕрте усă курнă. Çавна май 160 тенкĕ перекетленĕ, ытти предприятисене электроэнергипе усă курма май туса панă. Хусан чугунçулĕн Управленийĕ паха пуçарушăн комсомол организацине тав тунă, депо начальникĕ преми панă.

Çĕмĕрлери «Большевик» заводри комсомол пуçламĕш организацийĕ те 124 тонна металл, виçĕ тонна ытларах цветной металл перекетленĕ. Электроэнергине перекетлес тĕлĕшпе ĕçлекен 11 çынтан тăракан комсомолецсен бригади 0,2 процент электроэнерги тата 1,7 процент пăс перекетлеме май панă.

Калас пулать, çакнашкал примерсем республикăра сахал-ха. Комсомолăн пур организацийĕсем те мар производствăра лайăх ĕçлеççĕ. Шупашкарти авторемонт мастерскойĕнче производствăна мĕн чухлĕ материал памалли нормăна туман. Кунта комсомол организаци те пур.

Материалсемпе чĕртаварсене перекетлесси тата хуçасăрлăха пĕтересси çинчен калаçнă чухне станоксене, цехсене тата пĕтĕм предприятине таса тытса тăрас задача тухса тăрать. Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕнче Маленков юлташ: «Производствăра тасалăх тата культура тытса пырас задачăна, чи çăмăл, элементарлă, анчах çав вăхăтрах тем тесен те вăраха яма юраман задачăна эпир халех татса пама тивĕçлĕ», тенĕ. Çак ĕçре комсомолăн пысăк пуçарулăх кăтартмалла.

Кунта смотрсем, субботниксем тата çавна майлă мероприятисем ирттерме кирлĕ мар. Тасалăхпа йĕркелĕх тăвас тесе куллен ĕçлесе пыни кирлĕ. Штурмсем ирттерни те пулăшмасть. Çак задача пуриншĕн те паллă пулсан та, комсомолăн чылай организацийĕсем хăйсен кирлĕ ĕçĕн айккинче тăраççĕ-ха.

Горкомбинатăн килкартишĕнче ытла та таса мар, ăпăр-тапăрсемпе тултарнă. Малтанах кĕрсен, вăл предприятие ăпăр-тапăрсем тăкмалли вырăн пулнине уйăрса илме çук. Нумаях пулмасть Шупашкар чугунçул станцине туса пĕтерсе, ĕçе ячĕç. Анчах кĕске вăхăтрах вокзал çуртне япăхтарса янă.

Çак предприятисенче комсомол пуçламĕш организацийĕсем те пур. Вĕсем сахал мар ларусем ирттереççĕ, паха сĕнӳсемпе шухăшсем те пур вĕсен, анчах ĕçне тумаççĕ. Предприятисенче тасалăх тата йĕркелĕх, çавăн пекех ĕçре культурлăх пулмалла. Çак ĕçсенче комсомолецсен хăйсен пример кăтартас пулать. Çамрăк рабочи производствăра йĕркеллĕ пулмалла. Производствăри тасалăх çынсене кăтартма мар, промышленноçпа транспорт ĕçне вăйлатса пыма кирлĕ.

Комсомол организацийĕсен хăйсен предприятисен экономикине пĕлмелле. Вĕсен экономикăллă пĕлӳлĕхе ӳстермелле. Унсăрăн комсомол ĕçĕ çинчен калаçмалли те çук, çакă вара уйрăмăнах комсомола ертсе пыракан кадрсемшĕн питех те кирлĕ. ВЛКСМ обкомĕн бюровĕ йышăннă тăрăх, комсомол активĕн хăйĕн предприятинчи тата район экономикине вĕренмелле, завод кăларакан продукцине, унăн производствăллă вăйне, продукцин хăйне ларакан хакне тата технологи процесне тĕплĕн пĕлмелле.

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцин решенийĕсем ленинла-сталинла комсомолăн ĕçĕнчи паттăр программа пулса тăраççĕ. Çавăнпа та комсомол организацисен тата комсомолецсен рационализаципе изобретательство ĕçне вăйлатассишĕн, рабочисен квалификацине ӳстерессишĕн тата прогулсене, çавăн пекех браксене пĕтерессишĕн кулленех кĕрешмелле. Çавна май комсомол организацисен татăклăнах фабрика, завод, шахта тата чугунçул енне çавăрăнмалла. Фабрикăсемпе заводсенче тата чугунçулсем çинче хуçалăх планне тултарассишĕн комсомол организацисен ответлăхне ӳстермелле.

Нимĕн иккеленмелли те çук, XVIII партконференцин решенийĕсемпе хавхаланнă комсомол, парторганизацисем ертсе пынипе, промышленноçпа транспорт ĕçне вăйлатассишĕн мĕнпур вăя хурса кĕрешĕ.

Конференци материалĕсене вĕренеççĕ

ОКТЯБРЬСКОЕ. Чăнкасси колхозĕнче кашни бригада çумне 2 агитатор çирĕплетнĕ. Вĕсем халĕ ВКП(б) XVIII партконференцийĕн решенийĕсене тата ССР Союзĕн 1-мĕш созыври Верховный Совечĕн VIII Сессийĕ йышăннă законсене ĕççыннисене ăнлантарса парас тĕлĕшпе ĕçлеççĕ. Агитаторсем ăнлантару ĕçне производство ыйтăвĕсемпе çыхăнтарса пыраççĕ, çуракине хатĕрленес ĕçре бригадирсене пулăшу параççĕ. Çак ĕçре уйрăмах А. Шароновпа И. Трофимов юлташсем аван ĕçлесе пыраççĕ. Вĕсем XVIII партконференци материалĕсемпе колхозниксене паллаштарас тĕлĕшпе виççĕр заняти ирттернĕ.

Калаçусене итлеме колхозниксемпе колхозницăсем питĕ пысăк интереспа çӳреççĕ.

К. ФАДЕЕВ.

ПĔЛТЕРНИ

Мартăн 20-мĕшĕнче, каçхине 7 сехетре, Советсен Çуртĕн ларусем пулакан залĕнче комсомолăн облаçри активĕн пухăвĕ пулать.

Кун йĕрки:

1. ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн итогĕсем тата комсомол умĕнче тăракан задачăсем (докладчик—ВКП(б) Чăваш Обкомĕн тата Шупашкар горкомĕн секретарĕ И. М. Чарыков юлташ).

Комсомолăн облаçри активĕн пухуне кĕме пропусксене комсомол организацийĕсен секретарĕсем ВЛКСМ обкомĕнче 126-мĕш №-лĕ пӳлĕмре каçхине 6 сехетрен пуçласа 10 сехетчен илеççĕ.

ВЛКСМ обкомĕ.

Академик В. Л. КОМАРОВ
СССР Наукăсен Академийĕн президенчĕ

Социализмлă культурăн çĕнтерĕвĕ

ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăннă постановлени тăрăх, наука енĕпе тунă калама çук чаплă ĕçсемшĕн сталинла премисем панă. Хăйсен творчествăллă ĕçĕсемпе, хăйсен пысăк ĕçĕсемпе социализм çĕршывĕн научнăй сокровищницине хаклă вклад хунă çынсен ячĕсем пĕтĕм совет çĕршывĕшĕн паллă пулса тăчĕç.

Наука енĕпе тунă калама çук чаплă ĕçсемшĕн сталинла премисем пани вăл — социализмлă культурăн чаплă çĕнтерĕвĕ.

100 çул каярах вырăссен аслă демократĕ Виссарион Белинский пирĕн çĕршыври хальхи аслă прогреса пророкла курса тăнă. Ун чухне Белинский çапла çырнă: «1940 çулти Российăна — образованнăй тĕнче пуçĕнче тăракан, наукăна та, искусствăна та законсем паракан тата çутта тухнă мĕнпур этемлĕх пĕтĕм чĕререн тав тунине йышăнакан Российăна курма пӳрнĕ хамăрăн внуксемпе правнуксене ăмсанатпăр».

Этемлĕхĕн чи лайăх ăсĕсен ĕмĕтĕнче пулнă социализм пирĕн çĕршывра çĕнтерчĕ, совет культурин, совет наукин аталанăвĕнчи результатсем чи хăюллă ĕмĕтсенчен те иртсе кайрĕç.

Сталинла премисем панă ĕçсене илсе пăхни кăна ĕнтĕ совет çыннисен творчествăллă ĕç — пирĕн прогресăн никĕсĕ пулса тăракан творчествăллă ĕç калама çук анлăн сарăлса кайнине кăтартса парать.

Пысăк хака тивĕçлĕ пулнă ĕçсем мĕнле ĕçсем-ха вĕсем, камсем-ха вĕсен авторĕсем — наукăн сталинла лауреачĕсен званине илме тивĕçлĕ пулнă çынсем?

Правительство постановленийĕнче асăннă научнăй ĕçсем пурте теори тĕлĕшĕнчен калама çук пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Вĕсенчен пĕрисем, совет наукипе тĕнчери наукăна пуянлатса, техника аталанăвĕнче çĕнĕ çул йĕрсем уçнă, индустрин тĕрлĕ отраçлисенче çĕнĕ çитĕнӳсем тума пулăшнă. Теприсем этемлĕхе çĕнĕ пĕлӳлĕхсем панă тата çутçанталăкăн естественнăй вăйĕсене татах та ытларах алла илессишĕн пыракан кĕрешӳре этемлĕхе çĕнĕ средствăсемпе хĕçпăшаллантарнă. Вĕсенчен пĕрисем çĕршыв оборонин хăватне çирĕплетме, Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн вăйĕсене хăвăрт лайăхлатса пыма хăватлă средствăсем панă. Теприсем, халех ĕнтĕ социализмлă халăх хуçалăхĕн практикине анлăн кĕнисем, пире историллĕ задачăна — Европăри ытларах аталаннă капитализмлă çĕршывсене тата США-на экономика тĕлĕшĕнчен те хăваласа иртсе каяс задачăна татса парас ĕç патне пире ытларах та ытларах сывхартаççĕ. Пĕтĕмпе пĕрле илсен — сталинла премисем илме тивĕçлĕ пулнă питех те чаплă ĕçсем теориллĕ тата практикăллă ĕçсен калама çук паха сумми пулса тăраççĕ, вĕсем мĕнле вырăн йышăнса тăнине тивĕçлипе хакламашкăн сăмах тупма та йывăр.

Кучухнехи математика наукине нумай малалла янă чаплă ĕçсемшĕн паллă совет ученăйĕсене — И. М. Виноградов тата С. Л. Соболев академиксене тата СССР Наукăсен Академийĕн член-корреспонденчĕ Л. С. Понтрягина сталинла премисем панă.

Физикăпа математика наукисен пысăк та паллă деятелĕ, артиллери генерал-майорĕ профессор П. А. Гельвих пĕрремĕш степеньлĕ сталинла преми илме тивĕçлĕ пулчĕ. Артиллерирен перес ĕç теорийĕ енĕпе тунă ĕçсемпе профессор Гельвих пирĕн тăван çĕршывăн çар хăватне çирĕплетме пысăк пулăшу панă. Академик П. Л. Капица социализмлă промышленноçшăн питех те кирлĕ тата пысăк научнăй проблемăна татса панă, сивĕ температура илес тата сывлăша шĕвĕлетес тĕлĕшпе тунă ĕçшĕн ăна пĕрремĕш степеньлĕ преми панă.

Хăйсен чаплă ĕçĕсемшĕн академиксем — Н. И. Мусхелишвили, А. Н. Крылов, Н. Н. Семенов, А. Н. Фрумкин, Н. С. Курнаков, И. С. Бериташвили, Д. Н. Прянишников, В. А. Обручев сталинла премисем илме тивĕçлĕ пулчĕç. Сталинла премисемпе наградăланисен кашнийĕн ĕçне кĕскен кăна кăтартса пама та нумай вăхăт кирлĕ пулнă пулĕччĕ. Хăшпĕр ĕçсемшĕн ученăйсен групписене премисем памалла тунă, вĕсен коллективлă ĕçĕ чаплă результатсем панă.

Çапла, сăмахран, совет медицини наукин деятелĕсен группине пĕрремĕш степеньлĕ преми панă, çак группа 1939 çулта çынна ерекен чирĕн «çуркуннехи-çуллахи тата кĕркуннехи энцефаличĕсем» текен возбудителĕсене палăртнă тата çак чирсенчен сыватмалли методсене хатĕрленĕ, халĕ çав методпа ăнăçлăн усă кураççĕ. Çак группăна акă камсем кĕреççĕ: академик Е. Н. Павловский, профессор А. А. Смородинцов, Е. Н. Левкович, П. А. Петрищева, М. П. Чумаков, В. Д. Соловьев, А. К. Шабладзе.

«Моделирование тепловых устройств» ятлă научнăй ĕçшĕн академик М. В. Кирпичев тата профессор М. А. Михеев иккĕмĕш степеньлĕ сталинла премисем илме тивĕçлĕ пулчĕç; радиоактивноçа сăнаса вĕренес тĕлĕшпе тунă научнăй ĕçсемшĕн — СССР Наукăсен Академийĕн член-корреспонденчĕ А. И. Алиханов тата СССР Наукăсен Академийĕн Физико-технически институчĕн научнăй сотрудникĕ А. И. Алиханьян; вероятноçсен теорийĕ енĕпе тунă математикăллă ĕçсемшĕн — академик А. П. Колмогоров тата СССР Наукăсен Академийĕн член-корреспонденчĕ А. Я. Хинчин.

Технически наукăсем енĕпе тунă калама çук чаплă ĕçсемшĕн сталинла преми илме тивĕçлĕ пулнă çынсем хушшинче эпир В. В. Куйбышев ячĕпе тăракан Военно-Инженернăй Академин профессорне В.З. Власова, СССР Наукăсен Академийĕн член-корреспондентне Ю. А. Шиманскине, Дзержинский ячĕпе тăракан Ленин орденлĕ Артиллери Академийĕн профессорне артиллери генерал-майорне А. А. Благонравова, СССР Наукăсен Академийĕн член-корреспондентне, С. М. Буденный ячĕпе тăракан Военнăй (Электротехнически Академин профессорне В. И. Коваленкова, чугунçул транспортĕнчи инженерсен Томскри электромеханический институчĕн профессорне Н. Н. Карташова куратпăр.

Пĕрремĕш степеньлĕ сталинла премисене А. Н. Бах тата Т. Д. Лысенко академиксене панă. А. Н. Бах ертсе пынипе совет ученăйĕсем çăкăр пĕçерес ĕç производствин, эрех, чей т. ыт. тăвас ĕçĕн никĕсĕсенчи биохимиллĕ процессене палăртнă тата тĕплĕн сăнаса вĕреннĕ. Академик Т. Д. Лысенко—пирĕн çамрăк ученăй, вăл ӳсен-тăрансен стадиллĕ аталанăвĕн теорине хатĕрленĕ, çĕрулмине çулла лартмалли тата тин çеç кăларнă çĕрулмине тепĕр хут лартмалли метода уçнă.

Пĕтĕм çĕршыв пĕлекен çакăн пек ученăйсем — академик Л. А. Орбели—пысăк совет физиологĕ, çынна тата выльăх-чĕрлĕхе ерекен шĕвелченлĕ чире хирĕç кĕрешесси çинчен калакан вĕрентӳн çирĕп никĕсĕсене хунă академик К. И. Скрябин центральнăй тата периферически нерв системин хирургийĕ тĕлĕшпе тунă пуриншĕн те паллă научнăй ĕçсен авторĕ академик Н. И. Бурденко, академик В. А. Обручев—чаплă совет геологĕ, УССР Наукăсен Академийĕн президенчĕ, академик А. А. Богомолец — медицина наукин чаплă деятелĕ пĕрремĕш степеньлĕ сталинла преми илме тивĕçлĕ пулчĕç.

Сталинла преми илме тивĕçлĕ пулнă авторсен мĕнпур ĕçĕсенче аслă тĕллев пуррине куратпăр. Вĕсем пурте социализмлă культурăн аслă прогресне, совет çĕршывĕн хăватне çирĕплетме пулăшаççĕ.

Эпĕ телейлĕ, сталинла премисемпе паллă тунă ĕçсем хушшинче манăн ĕçĕм те пур. Çакă вăл — пысăк, питех те пысăк награда. Вăл манăн чĕрене мăнаçлă хаваслăхпа çĕклет, малта пыракан совет наукин ырлăхĕшĕн, хамăрăн аслă социализмлă тăван çĕршывăн ырлăхĕшĕн çĕнĕ энергипе, ывăнма пĕлмесĕр ĕçлес кăмăл парать.

Пурте пĕлеççĕ, сталинла премисене кашни çулах памалла тунă. Совет культурипе техникинчи деятельсен творчествăллă ăмăртăвне, сталинла премисем памалла тунипе пуçланса кайнă ăмăртăва кунсеренех çĕнĕ те çĕнĕ вăйсем хутшăнаççĕ. Совет Правительстви 1941 çулти мартăн 13-мĕшĕнче йышăннă постановлени пичетленсе тухнă хыççăн çак ăмăрту татах та анлăрах сарăлса пырĕ.

Пĕтĕм Союзри XVIII партконференци йышăннă решенисем совет ученăйĕсене, специалистсене, промышленноçри, транспортри тата ялхуçалăхĕнчи талантлă практиксене çĕнĕ ĕçсем тума хавхалантарса çĕклеççĕ. СССР хăвачĕн ӳсĕмĕнче, Советсен çĕршывĕн капитализмлă йĕритавралăха пăхăнмасăр пурăнмалли положенине çирĕплетес ĕçре çĕнĕ çитĕнӳсем тăвас тесе, совет ученăйĕсем техникăна çĕнетсе лайăхлатса пырас тĕлĕшпе ывăнма пĕлмесĕр ĕçлĕç, социализмлă строй наукăпа техника шухăшне ӳстерсе чечеклентерме туса панă калама çук пысăк майсемпе пĕтĕмĕшпех усă курĕç.

1941 çул — сталинла виççĕмĕш пятилеткăн тăваттăмĕш çулĕ совет халăхне çĕнĕ çитĕнӳсем курĕт. Советсен аслă çĕршывĕ образованнăй тĕнче пуçĕнче тăрать, тĕнчери культура ялавне хăйĕн аллинче тытса пырать. Çак ялав çинче пирĕн аслă учителĕн, пирĕн çĕнтерӳсене хавхалантарса пыраканăн ячĕ — Сталин юлташăн ячĕ вут пек çутă саспаллисемпе ялкăшса тăрать.

* * *

Кăнтăрлахи пек çутă паракан лампа

Мускаври электролампа заводĕнчи çамрăк инженер Стерлигова юлташ, лаборатори коллективĕ пулăшнипе, çине тăрса ĕçленĕ хыççăн, кăнтăрлахи пек çутă паракан электролампа туса хатĕрленĕ. Заводра темиçе лампа тунă та ĕнтĕ, вĕсем паракан çутă яланхи пек кун çутине аса илтерет. Хальхи вăхăтра лаборатори çакăн пек лампăсене лайăхлатас тĕлĕшпе ĕçлет.

Канаш районĕнчи партактив пухăвĕ

Икĕ кун ĕçлерĕ ВКП(б) Канаш райпарторганизацин актив пухăвĕ. Пухура партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцин итогĕсем çинчен ВКП(б) Чăваш Обкомĕн секретарĕ И. Чарыков юлташ доклад туса пачĕ. Совет Союзĕнчи промышленноçпа транспорт сталинла пятилеткăсен çулĕсенче тунă çитĕнӳсем тата çĕршыв умĕнче 1941 çулта тăракан задачăсем çинчен каласа панă хыççăн, Чарыков юлташ XVIII партконференци палăртнă çитменлĕхсем çинче чарăнса тăчĕ.

— Маленков юлташ парторганизацисен промышленноçпа транспорт тĕлĕшĕнче пулнă çитменлĕхĕсене кăтартса пачĕ. Çав çитменлĕхсем Чăваш парторганизацин ĕçĕнче те пур, терĕ Чарыков юлташ. Вăл республикăри тата Канаш районĕнчи предприятисен, çавăн пекех тата транспорт ĕçĕнчи çитменлĕхсене конкретлă фактсемпе кăтартса пачĕ.

Республикăри промышленность 1940 çулта, пĕтĕмĕшпе илсен, плана 102 процент тултарнă. Анчах та çакă вăл пур предприятисем те лайăх ĕçленине пĕлтермест-ха. Акă, Канаш районнех илер. Кунта плана тултарайман предприятисем чылай. Сăмахран, сĕтел-пукансем тăвакан фабрика 1940 çулти плана 93 процент, кирпĕч заводĕ — 85 процент анчах тултарнă. Район халĕ вăрман хатĕрлес тĕлĕшпе питĕ кая юлса пырать.

XVIII партконференци палăртнă çитменлĕхсене пĕтерес тĕлĕшпе нумай ĕçлемелле. Предприятисенче, çавăн пекех транспортра та оборудованисемпе начар усă кураççĕ. Вагонсем юсакан заводра оборудованисем 820 пин тенкĕлĕх складра усăсăр выртаççĕ. Цехсенче те станоксемпе туллин усă курмаççĕ. Вагонсем юсакан заводра тата ытти предприятисенче топливăна, электроэнергине перекетлес енпе начар ĕçлеççĕ, технологи процесне пăснисем час-часах пулаççĕ, график тăрăх ĕçлеме кусман. Тасалăхпа йĕркелĕхшĕн кĕрешмеççĕ.

Докладчик промышленноçпа транспорт ĕçĕнчи çитменлĕхсем çинче чарăнса тăнă хыççăн, Чăваш республикинчи тата Канаш районĕнчи парторганизаци умĕнче хальхи вăхăтра тăракан задачăсем çинчен каласа пачĕ.

Чарыков юлташ доклачĕ тăрăх прени пуçланчĕ. Пренире тухса калакансем XVIII партконференцин решенийĕсене туллин кăмăлпа ырларĕç.

Пренире вагонсем юсакан завод начальникĕ Поздняков юлташ тухса каларĕ. Вăл хăйĕн сăмахĕнче заводра хуçалăх активĕн пухăвĕсене ирттерессине хакламанни тата заводри çитменлĕхсем çинчен каласа пачĕ. Заводра ку вăхăтченех тасалăхпа йĕркелĕх пулман. Юлашки вăхăтра кăна ку тĕлĕшпе хăшпĕр ĕçсем тунă. График тăрăх ĕçлемеççĕ, март уйăхĕнче те штурмовщина пулас хăрушлăх пур.

Канаш узелĕнчи партком секретарĕ Ржавин юлташ депо тата чугунçул станци ĕçĕсенче пысăк çитменлĕхсем пуррине палăртать. Вăл политотдел хутсем тăрăх ертсе пынине актсемпе çирĕплетсе парать. Узелти партком 1941 çулта политотделтан 500 ытларах телеграмма, 200 ытла постановлени илнĕ. Кашни телеграммăрах çĕршер сăмах. Çав телеграммăсене пысăк квалификациллĕ телеграфист уйăх хушшинче кăна парса пĕтерме пултарать. Укçа çине куçарсан, телеграммăсем 30 пин тенкĕ тăраççĕ. Çапла партком иртнĕ çулта телеграммăсем тăрăх кăна ответ парса ларнă.

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ хыççăн политотделтан яракан телеграммăсемпе постановленисен хисепĕ чакрĕ, ĕç те лайăхланчĕ. Февраль уйăхĕнче узел планран ирттерсе чылай поездсем ăсатнă

Типографи директорĕ Бык юлташ районри типографинче шрифт хуçалăхĕ начар пулни çинчен калать тата Канашра цинкографи организацилес ыйтăва пуçарать.

Канашри чугунçул станцин начальникĕ Галушин юлташ хуçалăхлă организацисем вагонсем илме заявкăсем парас ĕç çине сӳрĕккĕн пăхнине тата çавна май январь уйăхĕнче 88 вагонпа усă курманни çинчен пĕлтерет. Ку тĕлĕшпе вагонсем юсакан завод уйрăмăнах начар ĕçлет.

Депо начальникĕ Прокопьев юлташ учет ĕçне начар йĕркеленине фактсемпе кăтартса парать. Депори бухгалтери кăтартса панă тăрăх, запаслă пайсем 51 пин тенкĕлĕх пулмалла. Тĕрĕслесе пăхнă хыççăн, вĕсем 21 пин тенкĕлĕх кăна пулни палăрнă. Прокопьев юлташ Улатăрти паровозсем юсакан завод паровозсене начар пахалăхпа юсанине тата вĕсене юсанăшăн икĕ хут хаклăрах илнине палăртать.

Пренире пурĕ 17 çын тухса каларĕç. Вĕсенчен чылайĕшĕ ВКП(б) райкомне критиклерĕç: МТС директорĕ Кондратьев юлташ райком секретарĕсем МТС ĕçĕпе сахал интересленни, райсовет исполкомĕн председателĕ Полянин юлташ МТС-че пачах пулманни çинчен каласа парать. Вагонсем юсакан заводри партком секретарĕ Никифоров юлташ тата вагонсем тăвакан цехра ĕçлекен Дубовой юлташсем политотдел начар ертсе пынине çутатса параççĕ.

ВКП(б) райкомĕн секретарĕ Васильев юлташ хăйĕн сăмахĕнче XVIII партконференцин решенийĕсене пуçламĕш парторганизацисем тата предприятисем вăрахăн пурнăçа кĕртсе пыни, çавна май вĕсем хăйсен ĕçĕсене çĕнетсе урăхлатас тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлени çинче чарăнса тăрать. Парти райкомĕ те хăйĕн ĕçне çĕнетсе урăхлатас енĕпе начар ĕçлет-ха.

Чарыков юлташ хăйĕн юлашки сăмахĕнче парти активĕн пухăвĕнче критика çителĕксĕр пулнине асăрхаттарать. Пренире тухса калакансем чылайĕшĕ предприятисемпе учрежденисен ĕçĕнчи çитменлĕхсемшĕн айăплисене тĕрĕ шыв çине кăлармарĕç.

Актив пухăвĕ Сталин юлташ патне саламлă çыру яма йышăнчĕ. Актив пухăвĕ XVIII партконференцин решенийĕсене пĕр сасăпа ырласа, çав решенисене пурнăçа кĕртме конкретлă мероприятисем палăртрĕ.

М. ТИТОВ.
(Хамăр корр.).

Цех хăйĕн ĕçне лайăхлатса пырать

ÇĔМĔРЛЕ. **(Хамăр корр.).** Комбинатри Прокопьев юлташ ертсе пыракан цех март уйăхĕнче график тăрăх ĕçлесе пыма тытăнчĕ. Вăл кашни кунах плана ирттерсе тултарать. Малтанхи 10 кунхи плана цех 125,2 процент тултарчĕ.

Уйрăм рабочисемпе бригадăсем тата сменăсем хушшинче социализмлă ăмăртупа стахановла движени сарăлса пырать. Финк юлташ ертсе пыракан смена плана куллен 125—130 процент, Федорова, Андреев, Козлов юлташсен бригадисем 140 процент таран, Сорокин юлташ бригади икшер хут ирттерсе тултараççĕ. Хальхи вăхăтра уйрăмăнах Алексеев юлташ бригади пысăк çитĕнӳсем туса ĕçлет. Март уйăхĕ пуçланнăранпа вăл кашни кунах плана икĕ-виçĕ хут ирттерсе тултарать.

Цех коллективĕ хăйĕн ĕçне лайăхлатса пыни производствăра пулнă çитменлĕхсене пĕтерсе пынинчен килет. Инженерно-технически работниксемпе рабочисем ВКП(б) XVIII конференцийĕн решенийĕсене пурнăçласа пырас тĕлĕшпе тăрăшса ĕçлеççĕ.

— Пирĕн халиччен хăшпĕр оборудованисемпе, станоксемпе кирлĕ пек усă курман, вĕсем простойсем тунă. Халĕ эпир вĕсемпе туллин тата тĕрĕс усă куратпăр, простойсем пачах пулмаççĕ. Ĕлĕкрех пирĕн рамăсем кунне 7—8 пин тенкĕлĕх йывăç çурса кăларнă пулсан, халĕ 10—12 пин тенкĕлĕх çурса кăлараççĕ. Рамщиксен ĕç вырăнне тĕрĕс организацилени вĕсене тухăçлăн ĕçлеме май туса пачĕ. Çапла, рамщиксем малтан нормăна тултарса пырайман пулсан, халĕ Маркушин юлташ 139 процент, Мельников — 194 процент, Смирнов—117 процент тултараççĕ. Пирĕн цех халĕ, пĕр цехсĕр пуçне, ытти цехсене пурне те кирлĕ материалсем парса тăрать. Паллах, эпир пур цехсене те материалсем тăратма тивĕçлĕ. Çак уйăхра вара пире йĕркеллĕ материалсем кăларма хăшпĕр пăтраштарусем чăмрантараççĕ. Сăмахран, пĕр цех валли январь—февраль уйăхĕнчех материал кăлармалла пулнă, анчах пире ун çинчен никам та каламан. Халĕ вара пĕр уйăх хушшинчех виçĕ уйăхра тумалли ĕçе пурнăçлама задани пачĕç.

Çапла каласа пачĕ цех начальникĕ Прокопьев юлташ хăйсен ĕçĕсем çинчен.

Анчах çакна палăртмалла: цех ĕçĕнче çитменлĕхсем пур-ха. Тасалăх енĕпе производствăра улшăнусем сахал, станок таврашĕнче детальсем купаланса выртнине халь те курма пулать.

Цех коллективĕ татах та лайăхрах ĕçлеме пултарать, ĕçлемелле те.

Х. ЛИСИН.

Плана 110 процент тултарнă

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Район центрĕнчи Ворошилов ячĕпе тăракан çĕвĕ артелĕн тĕрĕ тĕрлекен тата çĕвĕ çĕлекен цехсем пур. Ку цехсем кулленхи ĕç нормине яланах 110—120 процент тултарса пыраççĕ. Артель мартăн 10-мĕш тĕлне квартал планне 110 процент тултарса 24 пин тенкĕлĕх продукци туса кăларнă.

XVIII партконференци решенийĕсене пурнăçа кĕртсе пынă май графикпа ĕçлесси çине куçнă. Ĕç тухăçлăхĕ те ӳссех пырать. Çĕвĕ çĕлекенсем Ф. Григорьева, М. Яковлева тата тĕрĕ тĕрлекенсем Х. Ивановăпа Х. Петрова юлташсем кулленхи ĕç нормине 120—150 процент тултарса пыраççĕ.

Ялсенчи пирвайхи электростанцисем

Ровно облаçĕнчи ялсенче пирвайхи электростанцисен строительстви пуçланнă. Любвиполь районĕнчи Сталин ячĕпе тăракан колхозра электростанци тунă. Дубно районĕнчи Иванде ялĕнче Игва юханшывĕ çинче гидроэлектростанци тумашкăн хатĕрленме пуçланă.

ПАРТИ ПУРНӐҪӖ

Пуҫламӗш парторганизацисемпе эпӗ мӗнле ӗҫлетӗп

Парти райкомӗн инструкторӗ умӗнче ответлӑ ӗҫсем тӑраҫҫӗ. Ҫав ӗҫсене эпӗ ӑнӑҫлӑн туса пыма, пуҫламӗш парторганизацисене кулленхи ӗҫре тивӗҫлипе пулӑшма тӑрӑшатӑп.

Мана ҫирӗплетсе панӑ участокра пуҫламӗш парторганизацисем виҫҫӗ, кандидатсен группипсем иккӗ. Ҫапла вара, участокри 24 колхозра 43 коммунист шутланать, комсомолӑн пуҫламӗш организацийӗсем 39, вӗсенче 324 комсомолец. Участокри 9 колхозра коммунистсем ҫук. Кашни ялсоветрах агитколлективсем пур. Ӗҫлеме вӑй ҫителӗклӗ, пуҫарулӑх, тӑрӑшса ӗҫлени, коммунистсемпе тата комсомолецсемпе ҫирӗп ҫыхӑну тытни кирлӗ.

Парти райкомӗ юлашки вӑхӑтра инструкторсемпе ӗҫлессине чылаях лайӑхлатрӗ. Райком бюровӗн пӗр-пӗр ыйтӑва сӳтсе-явмалла пулсан, малтан ҫав ыйту тӑрӑх материалсене инструктор хатӗрлет, ыйтупа тӗплӗн паллашать. Ҫакнашкал туни инструкторӑн ответлӑхне ӳстерет.

Ҫакна палӑртни кирлӗ: районра 55 колхоз. Оргинструкторски отделӑн виҫӗ инструктор, кашни инструкторӑн хӑйӗн участок пур. Анчах участоксем пӗр пек мар. Пӗрремӗш участока 33 колхоз, иккӗмӗш участока 22 колхоз, виҫҫӗмӗш участока Вӑрмар поселокӗ кӑна кӗрет. Участоксене ҫакӑн пек пайланӑ пирки пӗр инструкторӑн ӗҫӗсем нумайрах, теприн—сахалтарах. Ҫак ҫитменлӗхе парти райкомӗн йӗркелемелле пек туйӑнать.

Парти райкомӗнче ларнипех ӗҫ пулмасть. Ҫавӑнпа эпӗ вырӑнсенче, парторганизацисемпе комсомол организацийӗсенче тата колхозсенче ытларах пулатӑп. Ялсенче чухне вӗсен пурнӑҫӗпе паллашатӑп, уйрӑм ӗҫсем тӑрӑх ҫитменлӗхсене палӑртатӑп. Ҫав ҫитменлӗхсене ҫийӗнчех пӗтерес шутпа ыйтӑва парти е комсомол организацийӗсенче, е колхоз правленинче лартса, сӳтсе-явма тӑрӑшатӑп. Ҫитменлӗхсене пӗтерме палӑртнӑ мероприятисене мӗнле пурнӑҫланине каярахпа тепӗр хут тӗрӗслетӗп.

Юлашки вӑхӑтра «Хӗрлӗ Шептах» колхозра пултӑм, сурӑх фермин ӗҫӗсемпе паллашрӑм. Кайран фермӑра ӗҫлекенсене пухса, партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗн материалӗсемпе паллаштартӑм. Сӗт-ҫу ферминче ӗҫлекенсем иртнӗ ҫулта вӑтам шутпа кашни ӗнерен 980 литр сӗт суса илнӗ. Кӑҫал вара вӗсем 1200 литртан кая мар сӗт суса илессишӗн ӑмӑртаҫҫӗ.

Аслӑ Чак ялсоветне кӗрекен колхозсенче XVIII партконференцин материалӗсене сӳтсе-явасси вӑраха юлса пынӑ. Кунта парторганизацин пухӑвне ирттертӗмӗр, конференци материалӗсене колхозниксем хушшинче ӑнлантарса парас тата харпӑрхӑй тӗллӗн вӗренес тӗлӗшпе тивӗҫлӗ мерӑсем йышӑнтӑмӑр. Ун хыҫҫӑн, парторганизаци ертсе пынипе, агитаторсем тӑрӑшса ӗҫлеме тытӑнчӗҫ, колхозсенче ҫуракине хатӗрленесси вӑйланчӗ.

Иртнӗ ҫулсенче парти ретне ҫӗнӗрен илнӗ чухне тӗрлӗрен ҫитменлӗхсем пулнӑ. Кӑҫал вара партие кӗрекенсен материалӗсемпе документсене тӗрӗс йӗркелесси ҫине ытларах ҫаврӑнса пӑхатӑп. Ыйтӑва пуҫламӗш парторганизаци пухӑвӗнче лартиччен партие кӗме заявлени панӑ ҫынпа тата уйрӑм коммунистсемпе калаҫатӑп, вӑл производствӑра мӗнле ӗҫленине тӗплӗн пӗлме тӑрӑшатӑп. Ҫапла туни ыйтӑва тӗрӗс татса пама пулӑшать.

Эпӗ ялсенче массӑллӑ-ӑнлантарулӑ ӗҫе вӑйлатас тӗлӗшпе яланах тӑрӑшса ӗҫлетӗп. Агитколлективсене, уйрӑм агитаторсене ӗҫре пулӑшатӑп. Кунсӑр пуҫне хам та докладсем туса паратӑп. Пӗлтӗр эпӗ, калаҫусене шута илмесӗр, тӗрлӗрен ыйтусем тӑрӑх ҫирӗм доклад туса панӑ.

Парти пухӑвӗсен протоколӗсене кашнинех тӗрӗслетӗп, протоколсене тӗрӗс йӗркеленине тата ыйтусене тӗрӗс лартса сӳтсе-явнине тишкӗретӗп. Ҫитменлӗхсем пулсан пуҫламӗш парторганизацисен секретарӗсене малашне мӗнле тумалли ҫинчен кӑтартса паратӑп.

Калас пулать, манӑн участокри пуҫламӗш парторганизацисемпе кандидатсен группипсен ӗҫӗсем лайӑхлансах пыраҫҫӗ. Ҫакӑ вара инструктора савӑнтарать тата лайӑхрах ӗҫлеме хавхалантарать.

И. ЗАЙЦЕВ.

ВКП(б) Вӑрмар райкомӗн инструкторӗ.

Пуҫламӗш парторганизаци ҫуракине хатӗрленес ӗҫре

ШАХАСАН. Шуркассинчи пуҫламӗш парторганизаци колхозниксемпе колхозницӑсем хушшинче кӑҫал вӑтам шутпа кашни гектартан 100 пӑтран кая мар тӗштырӑ туса илессишӗн социализмлӑ ӑмӑртӑва пуҫарчӗ. Парторганизаци ялсоветне кӗрекен пилӗк колхоза ертсе пырать. Коммунистсене уйрӑм колхозсем ҫумне ҫирӗплетсе тухнӑ.

Пуҫламӗш парторганизаци пуҫарнипе колхозсенче чи малтанах вӑрлӑхсем, удобренисем хатӗрлеме тытӑннӑ. Кашни колхозӑн вӑрлӑхсем ҫителӗклӗ, вӗсене лайӑх сортласа тасатнӑ. Вӑрлӑх лабораторинче тӗрӗсленӗ тӑрӑх вӑрлӑхсем аван шӑтаҫҫӗ. Ҫаксемпе пӗрлех вырӑнти удобренисене те нумай пухнӑ.

Уйрӑм коммунистсем ҫуракине хатӗрленес ӗҫре паха пример кӑтартаҫҫӗ. Коммунист С. Егоров юлташ ертсе пыракан «Майӑн пӗрремӗшӗ» колхоз ялхуҫалӑх машинисене пурне те юсаса пӗтерсе, бригадӑсем ҫумне ҫирӗплетсе панӑ. Сортлӑ вӑрлӑхсем хатӗрленӗ. Лаша кӳлмелли хатӗрсем ҫителӗклӗ.

Колхозра Вознесенский юлташ партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗнче тунӑ доклада тӗплӗн сӳтсе-явнӑ. Ҫакӑн хыҫҫӑн колхозниксемпе колхозницӑсен хастарлӑхӗ татах ҫӗкленчӗ.

Коммунист Николаев юлташ ертсе пыракан «Большевик» колхоз та ҫуракине кӑтартуллӑн хатӗрленсе ҫитрӗ теме юрать. Колхозниксем сортлӑ вӑрлӑхсем тата удобренисем ытларах хатӗрлес тӗлӗшпе тӑрӑшса ӗҫлерӗҫ. Колхозниксемпе колхозницӑсем агротехника кружокӗнче вӗренеҫҫӗ. Кружока Николаев юлташ хӑех ертсе пырать.

Ялсоветне кӗрекен колхозсем пӗр-пӗринпе ӑмӑртӑва тухнӑ. Кашни колхозрах ҫураки планӗсене сӳтсе-явнӑ. Колхозсенче, ҫавнашкалах бригадӑсенче те, стена хаҫачӗсем йӗркеллӗ тухса тӑраҫҫӗ.

В. Антонов.

Парти райкомӗн инструкторӗ

Коммунистсене тата беспартийнӑйсене политикӑллӑ-хуҫалӑхлӑ задачӑсене татса пама мобилизацилесси, парти членӗсемпе тата кандидатсемпе лайӑх ӗҫлесси, коммунистсене хӑйсен политикӑллӑ пӗлӳлӗхне ӳстерме пулӑшасси — ҫакнашкал задачӑсем тӑраҫҫӗ пуҫламӗш парторганизацисен умӗнче. Пуҫламӗш парторганизацисем ҫак задачӑсене ӑнӑҫлӑн татса парас ҫӗрте райком инструкторӗсен ӗҫне тӗрӗс йӗркелени пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать.

Инструкторӑн ӗҫӗ тата вӑл пуҫламӗш парторганизацисене пулӑшасси пысӑк та ответлӑ ӗҫ. Инструкторӑн парти аппаратӗнче тӗп фигура пулса тӑмалла. Унӑн парторганизацисем йышӑннӑ решенисене пурнӑҫа кӗртессишӗн кӗрешмелле, вӑл пуҫламӗш парторганизаципе парти райкомӗ хушшинчи ҫыхӑнӑва вӑйлатма пулӑшакан ҫын пулмалла.

Малтанхи вӑхӑтра, парторгӑнсен системинче отделсем тунӑ хыҫҫӑн, парти райкомӗсем хӑйсен инструкторӗсен ӗҫӗсене йӗркелеме, вӗсене парторгӑнсен паттӑр помощникӗсем туса хума пултараймарӗҫ. Инструкторсемпе, уйрӑмӑнах кадрсен отделӗнчи инструкторсемпе, мӗнле усӑ курмалли паллӑ пулман. Ҫак ыйтӑва парти райкомӗсем, кашниех, хӑйне майлӑ тӗрлӗрен татса панӑ. ВКП(б) Улатӑр райкомӗ инструкторсене хуҫалӑхӑн уйрӑм отраҫлисем ҫумне ҫирӗплетнӗ; ВКП(б) Куславкка, Пӑрачкав, Элӗк, Йӗпреҫ райкомӗсем инструкторсемпе парти райкомӗн секретарӗсем тата отдел заведующийӗсем хӑйсем шутланӑ пек усӑ курнӑ. Ҫакӑн пек чухне инструктор кирлӗ пек ӗҫлеме пултарайман, вӑл пурне те тума тӑрӑшнӑ, ҫынсемпе сахал ҫыхӑну тытнӑ. Пуҫламӗш парторганизацисемпе уйрӑм коммунистсем инструктортан тивӗҫлӗ пулӑшу илеймен. Ҫаксем пурте ӗнтӗ инструктора хӑйӗн умӗнче тӑракан задачӑсене ӑнӑҫлӑн татса пама чӑрмантарнӑ.

Инструкторӑн тӗп задачи вӑл—пуҫламӗш парторганизацисенче организациллӗ-партиллӗ тата политикӑллӑ ӗҫсене йӗркелесси. Унӑн парторганизаци ӳсӗмӗ, коммунистсене учета илесси, партвзысканисене тӗрӗслесси, парторганизаци енчен уйрӑм коммунистсем ҫине сисӗмлӗ, пӗлсе пӑхасси тӗп ӗҫ пулса тӑмалла. Инструкторӑн хӑй ӗҫлесе тӑракан предприятисенчи партире тӑракан тата партире тӑман активпа та тӗплӗн пӗлмелле, унӑн кадрсене суйласа илсе ӗҫе вырнаҫтарас тӗлӗшпе те ӗҫлемелле.

ВКП(б) XVIII съезчӗ пулса иртнӗренпе инструкторсен ӗҫӗ чылаях лайӑхланчӗ. Опыт ҫакна кӑтартса пачӗ: инструкторсемпе тӗрӗс усӑ курнӑ ҫӗрте пуҫламӗш парторганизацисене ертсе пырасси лайӑх пулса пырать. Анчах пур ҫӗрте те мар инструкторсем пур требованисене йӗркеллӗ пурнӑҫа кӗртсе пыраҫҫӗ.

Райком инструкторӗн хӑй ҫумне ҫирӗплетсе панӑ парторганизацисемпе предприятисен ӗҫӗсемшӗн ответлӑ пулмалла. Вӑл кадрсене, мӗнле участок кая юлса пынине тата унта мӗнле ӗҫлемеллине тӗплӗн пӗлсе тӑма кирлӗ.

Ҫак задачӑна татса парас пулсан, паллах, инструктор ӗҫне тӗрӗс организацилемелле.

ВКП(б) Канаш райкомӗн инструкторӗ А. Данилов юлташ ҫумне ҫирӗплетсе панӑ участокра 8 пуҫламӗш парторганизаци, комсомол организацийӗсем 18, 7 ялсовет тата 14 колхоз шутланать. Данилов юлташ хӑйӗн участокне лайӑх вӗренсе ҫитнӗ. Вӑл хӑйӗн чылай вӑхӑтне пуҫламӗш парторганизацисенче, комсомол организацисенче, колхозсенче пулса ирттерет. Парти пухӑвӗсенче пулать, партипе комсомол организацийӗсен секретарӗсене ӗҫ планӗсем тума тата вӗсене пурнӑҫа кӗртме пулӑшать. Данилов юлташ хӑй те план тӑрӑх ӗҫлет, ҫав планпа пӑхнӑ ӗҫсене пурне те пурнӑҫлама тӑрӑшать. Унӑн участокӗнчи пур коммунистсен те партиллӗ порученисем пур, вӑл вӗсене партиллӗ порученисене тӳрӗ кӑмӑлпа пурнӑҫлама хӑнӑхтарнӑ.

Данилов юлташ коммунистсем хӑйсен политикӑллӑ пӗлӳлӗхне мӗнле ӳстерсе пынипе кулленех интересленет, вӑл вӗсемпе калаҫать, ҫитменлӗхсене палӑртать, ҫав ҫитменлӗхсене ҫийӗнчех пӗтерме пулӑшать. Коммунистсем 8 ҫын парти историне кружокра, ыттисем вара хӑйсем тӗллӗн вӗренеҫҫӗ. Данилов юлташ Яманово колхозӗнчи пуҫламӗш парторганизацинче пысӑк ӗҫсем туса ирттернӗ. Парторганизаци партиллӗ-политикӑллӑ ӗҫсене хуҫалӑхлӑ ыйтусемпе ҫыхӑнтарса пыма вӗренсе ҫитнӗ. Ҫавна пула колхоз иртнӗ ҫулта ялхуҫалӑх ӗҫӗсене вӑхӑтра тата пысӑк пахалӑхпа туса пынӑ, государство умӗнчи обязательствӑсене срокра тултарнӑ. Колхозра тӑватӑ ферма. Колхозри коммунистсем социализмлӑ ӑмӑрту организаторӗсем пулса тӑнӑ. Ҫапла ӗҫлет парти райкомӗн инструкторӗ Данилов юлташ.

Райком инструкторӗн пуҫламӗш парторганизацин пӗтӗм ӗҫӗпе интересленмелле. Ҫавна май унӑн парторганизацисен протоколӗсемпе, парти ретне ҫӗнӗрен кӗрекенсен документсемпе, уйрӑм коммунистсене партвзыскани панӑ материалсемпе тӗплӗн паллашмалла.

Инструкторӑн партие ҫӗнӗрен кӗрекенсен документсемпе паллашнипе кӑна лӑпланса лармалла мар, унӑн партие кӗрекен пирки тӗрӗс сӳтсе-явнипе те, рекомендацисемпе те интересленмелле, рекомендаци паракансемпе, уйрӑм коммунистсемпе калаҫмалла партие кӗрекен производствӑра мӗнле ӗҫленине палӑртмалла. Ҫаксене тунипе инструктор парти райкомне ыйтӑва тӗрӗс татса пама пулӑшать. ВКП(б) Улатӑр райкомӗн инструкторӗсем ҫакнашкал ӗҫлемеҫҫӗ-ха. Ахальтен мар ӗнтӗ парти райкомӗ партие илес тӗлӗшпе нумай йӑнӑшсем тунӑ.

Ӗҫ, нумай чухне, инструкторсенчен хӑйсенчен килет. Вӗсен пур енӗпе те лайӑх пӗлекен, политика тӗлӗшпе аван хатӗрленнӗ, парти ӗҫӗнче пуҫарулӑ ҫынсем пулмалла. Парти райкомӗсен инструкторсене кулленхи ӗҫре кирлӗ пек пулӑшса, ертсе пымалла.

Ф. ШАТРОВ.

Пирвайхи кандидат

Ӗҫҫынни депутачӗсен Шупашкар хула Совечӗ йышӑннӑ тӑрӑх, Чапаевски рабочи поселокӑн оргкомитетне тунӑ. Оргкомитет ӗҫлеме тытӑннӑ.

Хальхи вӑхӑтра суйлавҫӑсем Чапаевски поселок Советне депутата суйлама кандидатсем тӑратма пуҫӑннӑ. Чи малтан Христофор Алексеевич Алексеев юлташа кандидата тӑратнӑ. Вӑл 1920 ҫулта ҫуралнӑ, Чапаевски поселок Совечӗн оргкомитет секретарӗ тата комсомол организацин секретарӗ пулса ӗҫлет.

Алексеев юлташ активлӑ комсомолец. Комсомолецсен йӗлтӗрлӗ кросне ҫамрӑксене хутшӑнтарас тӗлӗшпе ӗҫленӗшӗн ВЛКСМ Чӑваш обкомӗ тата физкультурӑпа спорт комитечӗ Алексеев юлташа грамота парса наградӑланӑ.

Б. Шавелев.

ТАСС информацийӗсем районри хаҫатсенче

(Районри хаҫатсене пӑхса тухнӑ хыҫҫӑн)

Вулакансенчен чылайӗшӗ пирӗн ҫӗршывра тата ютҫӗршывсенче пулса иртекен ӗҫсем ҫинчен районри хаҫатсене вуласа пӗлсе тӑраҫҫӗ. Ку ӗнтӗ районри хаҫатсен редакторӗсене информациллӗ хыпарсем ҫине тимлӗнрех ҫаврӑнса пӑхма хушать. Районри хаҫатсемшӗн хамӑр ҫӗршывра тата ютҫӗршывсенче пулса иртекен ӗҫсем ҫинчен вулакансене вӑхӑтра тата яланах пӗлтерсе тӑрасси хисеплӗ ӗҫ пулса тӑмалла.

ЦК ВКП(б) районри хаҫатсем ҫинчен йышӑннӑ решенире районри хаҫат редакторӗсене ТАСС паракан материалсене, хамӑр ҫӗршывра тата ютҫӗршывсенче пулса иртекен ӗҫсем ҫинчен, вулакансене яланах пӗлтерсе тӑма хушрӗ.

Чӑваш республикинчи районри хаҫатсем ҫак кӑтартӑва пурнӑҫа мӗнле кӗртсе пыраҫҫӗ-ха? Тӳрех калас пулать, начар пурнӑҫлаҫҫӗ.

Ҫӗмӗрле райхаҫачӗн редакторӗ Павлов юлташ январь тата февраль уйӑхӗсенче Совет Союзӗнче пулса иртнӗ ӗҫсем ҫинчен хаҫатра пӗр строка та паман. Унӑн шухӑшӗпе Ҫӗмӗрле районӗн тулашӗнче пурнӑҫ ҫук пекех курӑнать.

Ҫавӑн пекех, Лукин юлташ та (Советски райхаҫачӗн редакторӗ) январӗн 13-мӗшӗнче Совет Союзӗ тӑрӑх тесе виҫӗ хыпар пӗлтернӗ те, лӑпланса ларнӑ. Лукин юлташ ССР Союзӗпе Германи хушшинчи чикӗсене палӑртса ҫырнӑ договор ҫинчен те вулакансене пӗлтерме шутламан. Ҫавӑн пекех, ытти питӗ те кирлӗ хыпарсене те вӑл районри хаҫатра пичетлесе кӑларман. Советски районри хаҫатах икӗ уйӑх хушшинче те вӑрҫӑ ӗҫӗсем ҫинчен пӗр информаци ҫеҫ пичетлесе кӑларнӑ. Вӑрнар районӗнчи хаҫат (редакторӗ Цыпленков юлташ) вӑрҫӑ ӗҫӗсене пӑхса тухни ҫинчен кӑҫал пӗр информаци те пичетлемен. Ҫак ҫӳлте асӑннӑ хаҫатсен страницисенче эпир Англире пулса иртнӗ «Халӑх конвенчӗн» съезчӗ ҫинчен пӗр йӗрке те тупса вулаймарӑмӑр.

Хӑшпӗр редакторсем ҫавтери кирлӗ материалсенех питӗ кӗскетсе пичетлеҫҫӗ. Елчӗк районӗнчи хаҫатӑн редакторӗ Майков юлташ партин XVIII конференци материалӗсене радио тӑрӑх илнӗ пулнӑ. Вӑл ҫак материалсене питӗ нумай кӗскетнӗ. Ҫакӑн хыҫҫӑн конференци ҫинчен панӑ материал ӑнланмалла мар пулса тухнӑ. Тен, Майков юлташ хаҫат икӗ полосапа ҫеҫ тухать, тесе калӗ. Анчах ку сӑлтав мар. Сӑмахран, Калинински районри хаҫат та вӗсенни пекех тухать. Апла пулсан та, вӗсем конференци ӗҫӗсем ҫинчен тӗплӗн пӗлтерсе тӑчӗҫ. Ҫавӑнпа пӗрлех, Калинински районри хаҫат вырӑнти хыпарсене те елчӗксенчен ытларах пичетленӗ.

Паллах, политикӑллӑ информацисем ҫине ҫавӑн пек пӑхнине малашне тӳссе тӑма пултараймастпӑр. Вулакансем хӑйсен хаҫачӗ ҫӗршывра пулса иртекен ӗҫсем ҫинчен вӑхӑтра пӗлтерсе тӑрасса шанаҫҫӗ, ҫавӑнпа та вӗсем хӑйсем илекен хаҫата яланах вуласа тӑраҫҫӗ. Ҫапах та пирӗн хӑшпӗр районри хаҫатсен редакторӗсем ҫакна асра тытмаҫҫӗ, тепӗр чухне вӗсем чи кирлӗ хыпарсене хӑйсен хаҫатне вулакансенчен пӑрса хӑвараҫҫӗ.

Пӑхса тухнӑ хаҫатсенчен Элӗк районӗнчи «Колхоз хаҫачӗ» хаҫата уйрӑмах палӑртса хӑвармалла. Ку хаҫат информациллӗ материалсене вӑхӑтра пичетлесе пырать, вулакансене хамӑр ҫӗршывра тата ютҫӗршывсенче пулса иртекен ӗҫсем ҫинчен яланах пӗлтерсе тӑрать.

Февралӗн 1-мӗшӗнчен пуҫласа ТАСС информацийӗсене чӑвашла куҫарса Шупашкартан пама тытӑннӑ. Ку ӗнтӗ пӗтӗмпех ТАСС информацийӗсене районри хаҫатсенче вӑхӑтра пичетлес майпа тунӑ ӗҫ пулса тӑрать. Вӑл материалсене ытларикун тата шӑматкун ирхине вунпӗр сехетре параҫҫӗ. Материалсене йышӑнас ӗҫе йӗркеленӗ ҫӗрте ку ӗҫе ырлаҫҫӗ. Анчах хӑшпӗр редакторсем ку ӗҫ ҫине те ҫиелтен пӑхаҫҫӗ. Ҫавна пулах ӗнтӗ хӑшпӗр районри хаҫатсем Шупашкартан паракан информацисене илес ӗҫе халӗ те тивӗҫлипе йӗркелемен. Вӑрмар, Октябрьски, Чкаловски, Комсомольски районсенчи хаҫатсем ку тарана ҫитсе те вӑл информацисене йышӑнма тытӑнман. Сӗнтӗрвӑрри районӗнче радиопитани ҫук тесе чӑвашла паракан материалсене йышӑнмасӑр тӑраҫҫӗ. Паллӑ хыпарсене вӑхӑтра пӗлтерсе тӑрас пулсан, вӗсене йышӑннипе ҫеҫ мар, хаҫатра ҫийӗнчех пичетлесе кӑлармалла.

Хальхи вӑхӑтра Чӑваш республикинчи районри хаҫатсем пурте пӗр кунта тухса тӑмаҫҫӗ. Ку тӗрӗс мар. Районри хаҫатсем кашниех палӑртнӑ кунсенче тухса тӑмалла.

ВКП(б) Центральный Комитечӗн пропагандӑпа агитаци управленийӗ иртнӗ ҫулти сентябрь уйӑхӗнче районри хаҫатсем хӑш кунсенче тухмаллине палӑртса пачӗ. Эрнере икӗ хут тухакан хаҫатсене юнкун тата вырсарникун кӑлармалла. Урӑхла каласан, ТАСС панӑ информацисене илнӗ хыҫҫӑн тепӗр кунне тухмалла. Унсӑрӑн ТАСС районри хаҫатсем валли паракан материалсем хӑйсен хакне ҫухатма пултараҫҫӗ.

Районри хаҫат редакцийӗсен вулакансене хаҫат юнкун тата вырсарникун тухни ҫинчен тӗплӗн пӗлтермелле. Ҫавӑн пек тусан ҫеҫ вулакан хӑйӗн районӗнчи хаҫат мӗн кун тухнине тӗплӗн пӗлсе тӑма пултарать. Редакцисен те ҫав графика тӗплӗн пӑхӑнса ӗҫлемелле, хаҫата палӑртнӑ кун кӑларса тӑмалла.

ЦК ВКП(б) ТАСС информацийӗсене вӑхӑтра пичетлесе кӑларас пирки панӑ кӑтартӑва пурнӑҫа кӗртме условисем пӗтӗмпех ҫителӗклӗ. Районри хаҫат редакторӗсен ҫак ӗҫӗн политикӑллӑ пӗлтерӗшне ӑнланса илсе, ку ӗҫ ҫине тимлӗнрех пӑхни ҫеҫ кирлӗ. Кашни редакторӑннах хамӑр ҫӗршывра тата ютҫӗршывсенче пулса иртекен ӗҫсем ҫинчен вулакансене вӑхӑтра пӗлтерсе тӑрассипе тивӗҫлипе организацилемелле.

Я. ГДАЛЕВИЧ.

Яровизаторсем хатӗрлеҫҫӗ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Кӑҫалхи ҫуракинче районӗпе 3700 гектар ҫине яровизациленӗ вӑрлӑх акмалла. Ҫак ӗҫе тума районӗпе 187 яровизатор кирлӗ. Халӗ чылай ҫӗрте яровизаторсене хатӗрлекен кӗске сроклӑ курссем пулса иртрӗҫ. Ку курссенчен 142 яровизатор вӗрентсе кӑларнӑ та ӗнтӗ.

Мӑн Шетмӗ ялсоветӗнче яровизаторсен курсӗнчен 40 ҫын, Тусайра 27 ҫын вӗренсе тухрӗҫ.

М-в.

Ҫӗнӗ кӗнекесем

(Вырӑсла пичетленсе тухнӑ)

А. ШПИРТ. Минеральное сырье и война. Политиздат. 1941. 277 стр., хакӗ 2 т. 50 пус, переплетпа.

Кӗнекере империализмлӑ пӗрремӗш тата иккӗмӗш вӑрҫӑсен вӑхӑтӗнче капитализмлӑ государствӑсен минераллӑ чӗртаварсем мӗнле ҫитсе пыни ҫинчен каласа панӑ. Приложенисенче статистикӑллӑ таблицӑсем нумай: тӗнчере мӗн чухлӗ чугун, хурҫӑ шӑратса кӑларни, марганец, хром, вольфрам, молибден рудисем, никель, ртуть, цветной металсем мӗн чухлӗ тупни т. ыт. те. Кӗнеке вӗҫӗнче ҫак ыйтупа вырӑсла тата ютҫӗршывсенче тухнӑ кӗнекесем ҫинчен библиографи панӑ.

А. И. ТУЛУПНИКОВ. Общественное хозяйство—основа зажиточности колхозников. Сельхозгиз. 124 стр., иллюстрациллӗ, хакӗ 2 т. 30 пус, переплетпа.

Автор Воронеж облаҫӗнчи, Добрынино районӗнчи Ильич ячӗпе тӑракан ялхуҫалӑх артелӗнчи 15 колхозник ҫемьин 1938 ҫулти бюджечӗпе паллашнӑ. Вӑл революцичченхи тата колхозсем пуличченхи хресченсен пурнӑҫне колхозниксен пурнӑҫӗпе танлаштарса пӑхнӑ. Ҫапла, кӗнеке авторӗ пирӗн колхозниксем тулӑх пурнӑҫпа пурӑнни ҫинчен каласа парать. Кӗнекене пропагандистсем, научнӑй работниксем тата колхоз активӗ валли ҫырнӑ.

И. В. МИЧУРИН. II том полного собрания сочинений (в 4 томах). Сельхозгиз. 553 стр., 365 ӳкерчӗк тата сӑрӑпа ӳкернӗ вклейкӑсем 53, подпискӑпа илмелли хакӗ 20 тенкӗ, уйрӑмӑн илсен — 25 тенкӗ.

Ҫак томӑн пӗрремӗш пайӗнче И. В. Мичурин ҫитӗнтернӗ ҫимӗҫ йывӑҫҫисен ҫӗнӗ сорчӗсем (улмуҫҫисем, грушӑсем, ҫурҫӗрти айва, пилеш гибричӗ, вишня, черешня, слива, абрикоссем, миндаль, ҫырла культурисем, виноград, актинисем) ҫинчен каласа панӑ. Иккӗмӗш пайне И. В. Мичуринӑн тӗрлӗ хаҫат-журналсенче пичетленнӗ статьисене тата ку тариччен пичетленмен статьисемпе заметкисене кӗртнӗ.

В. МАШЕЗЕРСКИЙ, Р. ТРОФИМОВ. Карело-Финская ССР. Политиздат. 1940. 68 стр., хакӗ 65 пус.

Ҫак кӗнекере карело-финн халӑхӗн IX—X ӗмӗрсенчен тытӑнса пирӗн кунсене ҫитиччӗнхи историллӗ аталанӑвӗн тӗп тапхӑрӗсем ҫинчен каласа панӑ. Авторсем Карелири ӗҫҫыннисем совет влаҫӗ пулнӑранпа промышленноҫра, ялхуҫалӑхӗнче сӑрт-ту тата вӑрман промышленноҫӗнче тунӑ ҫитӗнӳсем ҫинчен, ӗҫҫыннисен культурӑлӑхӗ ӳссе, материальнӑй пурнӑҫӗ лайӑхланса пыни ҫинчен ҫыраҫҫӗ.

ТУРӐСӐРСЕН ЯЧЕЙКИСЕНЕ ПУЛӐШМА

Чӑвашсене христианство тӗнне йышӑнтарни

Чӑвашсем хушшине христианство тӗнне сарма тытӑнса, духовенствӑпа патша правительстви чӑвашсем пурӑнакан вырӑнти хуласемпе ялсенче монастырьсем, чиркӳсем лартма пуҫланӑ.

Ҫапла, сӑмахран, Шупашкарта 1574 ҫулта — Троицкий монастырь, 1672 ҫулта — Петрпа Февроний ячӗпе тӑракан чиркӳ, 1684 ҫулта — благовещени чиркӳне, каярахпа вара, ҫавӑн пек ытти монастырьсемпе чиркӳсем те тӑва-тӑва лартнӑ. Чиркӳсемпе монастырьсем лартасси уйрӑмӑнах XVIII ӗмӗрте анлӑн сарӑлса кайнӑ. Чикме уездӗнчи Ишек, Пихтулино, Анат-Кӗнер, Ориняно, Шурча ялӗсенчи чиркӳсене XVIII ӗмӗрӗн пуҫламӗшӗнчех туса пӗтернӗ пулнӑ. 1772—1784 ҫулсем хушшинче вара Сӗвери духовнӑй правлени 78 чиркӳ, Шупашкарти — 81 чиркӳ тытса тӑнӑ. Вӗсенчен ҫуррине яхӑнӗ чӑваш ялӗсенче пулнӑ.

Чиркӳсене пӗтӗмпех халӑха хӑйне ларттарнӑ. Чӑвашсем тепӗр чухне хӑйсен ялӗсенче чиркӳ лартассине хирӗҫ тӑрса та пӑхнӑ. Ҫавӑн пек пулнӑ, сӑмахран, Батеево приходӗнче. Ӗҫ ҫапла пулса иртнӗ: Батеево ялӗнче чиркӳ кивелнӗ пулнӑ. Ҫавӑн пек чиркӗвех вара Шоркистре ялӗнче ҫӗнӗрен лартма шухӑшланӑ. Анчах, чиркӳ лартма укҫа ытла та нумай кирлӗ пулнӑ пирки, хресченсем килӗшесшӗн пулман. Васильев поп вӗсене кунӗн-ҫӗрӗн минретнӗ. Чи малтан вӑл кулаксемпе ҫыхӑннӑ. Вӗсем хӗтӗртнипе вара, юлашкинчен, чиркӳ валли укҫа пухма приговор пурпӗрех йышанмалла пулнӑ. Чакино обществинче 400 тенкӗ укҫа пухма ӗлкӗрнӗ. Анчах Чакино ялӗнчи хресченсем пухнӑ укҫана чиркӳ валли паман. Вӗсем унпа урӑх ҫӗрте, халӑха питех те кирлӗ ӗҫре, ҫӗнӗ кӗпер тунӑ ҫӗрте усӑ курнӑ. Хресченсенчен нумайӗшӗ ҫавӑн пек хирӗҫ тӑнӑ пулин те, юлашкинчен, Шоркистрере ҫӗнӗ чиркӳ пурпӗрех ларттарнӑ.

Кун пек фактсем ытти приходсенче те нумай пулнӑ.

Чиркӳсем лартнипе пӗр вӑхӑтрах патша правительстви вырӑс мар халӑхсем хушшинче ӗҫлеме миссионерсем хатӗрлеме ятарласа семинарисем уҫнӑ. Сӑмахран, Анна Ивановна патшара ларнӑ вӑхӑтра, 1739 ҫулта, кашни епархи ҫумӗнчех духовнӑй семинарисем уҫма хушса указ кӑларнӑ. Ун пек семинари Хусанта малтанах пулнӑ. Ӑна 1731 ҫулта уҫнӑ, анчах часах хупнӑ. 1733 ҫулта вара ӑна каллех уҫнӑ. Ҫавӑн пек семинарине, кайрантарахпа, Шупашкарта та уҫнӑ пулнӑ.

Духовнӑй семинарисем уҫнипе пӗрлех тата вырӑс мар халӑхсенчен попсем хатӗрлес тӗлӗшпе ӗҫлекен тӗрлӗ шкулсем уҫма пуҫланӑ. 1734 ҫулта, сӑмахран, ҫавӑн пек шкул Сӗве хулинче уҫнӑ. Ун пек шкулсем XVIII ӗмӗрте Хусанта та нумай пулнӑ. Вӗсем, пуринчен ытларах, монастырьсем ҫумӗнче ӗҫленӗ.

Чӑвашсене тӗне кӗртес тӗлӗшпе XVIII ӗмӗрӗн пуҫламӗшӗнче Хусанта пурӑннӑ Алексей архимандрит питӗ хыпаланнӑ. Вӑл Хусанти епархин пуҫӗнче тӑнӑ вӑхӑтра чӑвашсене сахал мар тӗне кӗртнӗ. Хусана ун хыҫҫӑн пынӑ Димитрий Сеченов архимандрит пирки те ҫавнах калас пулать. Вӑл вӑхӑтра (1740 ҫул хыҫҫӑн) чӑвашсене ушкӑнӗ-ушкӑнӗпе тӗне кӗртесси пуҫланса каять. Ҫапла вара, Елизавета Петровна патшара ларнӑ юлашки ҫулсем тӗлнелле (1760—1761 ҫ.ҫ.) чӑвашсене тӗне кӗртесси вӗҫленме пуҫлать, тӗне кӗмен чӑвашсем унта-кунта кӑна юлкалаҫҫӗ. XVIII ӗмӗр вӗҫнелле вара чӑвашсем, пурте тӗне пекех, христиансем шутланма пуҫлаҫҫӗ.

Христианство тӗнне кӗртнӗ чухне попсем чӑвашсене сахал мар ӳкӗтленӗ, сахал мар вӗсене «ҫӳлти патшалӑх ырлӑхӗпе» астарнӑ, ҫапах та, ӳкӗтлени кӑна ҫителӗклӗ пулайман. Ӳкӗте кӗменнисене вара тӗрлӗ майсемпе хӗсӗрленӗ, хӑратнӑ, темӗн тӗрлӗ сӑлтавсем тупса айӑпланӑ, штрафсем хунӑ.

Попсем час-часах картран тухса ашкӑннӑ. 1740 ҫулта, сӑмахран, Ишекре (халӗ Ишлей районӗнче) икона «тупаҫҫӗ». Хыпар часах пӗтӗм таврана сарӑлать Унпа пӗрлех тата ҫав «тупӑннӑ» икона тӑвакан «хӑватсем» ҫинчен те тӗрлӗ юмахсем сара пуҫлаҫҫӗ. Попсен, чиновниксен тата чиркӳпе ҫывӑх ытти ҫавӑн пек ҫынсен вара чӑн та «ҫӳлти патшалӑх» пуҫланать. Ӗненекен чӑвашсем Ишеке ҫӗршер ҫухрӑмран пыра пуҫлаҫҫӗ: турӑ «тупӑннӑ» вырӑн тӗрлӗ парнесемпе, укҫасемпе купаланать, попсемпе чиновниксен кӑсъисем ытларах та ытларах хулӑмланма пуҫлаҫҫӗ.

Паллах ӗнтӗ, ҫакӑ вӑл ултавлӑ ӗҫ пулнине патша влаҫӗсем пӗлнӗ, анчах ӑна тӑрӑ шыв ҫине кӑларман. Пачах урӑхла, ҫак «хӑвата» патша влаҫӗ хӑйӗн пӗтӗм жандармисемпе хӳтлесе тӑнӑ, мӗншӗн тесен, патша влаҫӗшӗн ҫавӑн пек япала усӑллӑ пулнӑ.

Тата ҫакна калас пулать: малтанхи вӑхӑтра попсем ытларах вырӑссенчен пулнӑ. Чиркӳ кӗнекисене те чӑвашсене ӑнланмалла мар чӗлхепе ҫырнӑ пулнӑ. Ҫак «ҫитменлӗхе» пӗтерес тесе, Хусанти епархи чӑвашсем пурӑнакан приходсенче ӗҫлеме чӑваш попӗсене яма, чиркӳ кӗнекисене чӑвашла куҫарма, чиркӳ кӗллисене чӑвашла чӗлхепе ирттерме пуҫланӑ. XIX ӗмӗр пуҫламӗшӗнче вара чӑвашла куҫарнӑ чиркӳ кӗнекисем пичетленсе тухма та пуҫланӑ. Малтанхи вӑхӑтра вӗсене чӑвашсем хушшинче укҫасӑр салатнӑ. Ҫакӑнпала духовенство, паллах ӗнтӗ, чӑвашсене христианство чиркӗвӗ тавра ытларах пӗтӗҫтересшӗн пулнӑ.

Ҫитӗннисене тӗне кӗртнипе пӗрлех попсем ҫамрӑкран ҫитӗнекен ӑрӑва та манса хӑварман. Ялсенче христианство тӗнне вӗрентме ятарласа шкулсем уҫа пуҫланӑ. Вӑл шкулсене «школы братства св. Гурия» тенӗ. Кунсӑр пуҫне тата христианство тӗнне земски шкулсенче те вӗрентме пуҫланӑ. Ку ӗҫе вара приходри попсем туса пынӑ. Вӗсем ачасене сахал мар кансӗрленӗ. Ахальтен мар ӗнтӗ, Нӑрваш приходӗнчи Дутов поп ҫинчен пӗр учитель ачасене тӗн ҫинчен ытлашши нумай вӗрентет, ытти предметсене вӗрентме вӑхӑт хӑвармасть, тесе жалоба панӑ.

Христианство тӗнне сарас ӗҫре попсем музыкӑпа та чылай усӑ курнӑ. Хӑшпӗр чиркӳсенче, сӑмахран, чиркӗве пыракан пӗтӗм халӑха юрлама вӗрентнӗ, чиркӳ юррисене юрлама ялсенче кружоксем организациленӗ, вӗсем вара, ҫуллахи вӑхӑтсенче, урамсене пухӑна-пухӑна юрланӑ.

Чӑвашсене, пӗтӗмӗшпе илсен, XVIII ӗмӗр вӗҫӗнче тӗне кӗртсе пӗтернӗ, терӗмӗр. Анчах тӗне кӗме кӑмӑл туман чӑвашсем чылай пулнӑ. Попсем вара вӗсемпе аптрамаллипех аптранӑ. Акӑ мӗнле ҫырнӑ чӑвашсем пирки пӗр Филиппов ятлӑ поп 1891 ҫулта: «Чылай ялсенче хӗрарӑмсем молебенсене ҫӳремеҫҫӗ. Иконӑсемпе урам-тӑрӑх пынӑ чухне вӗсем чӳрече витӗр пӑхса кӑна лараҫҫӗ... Уйхир ӗҫӗ пуҫлансан, манӑн приходри чӑвашсем пурте уйра ӗҫлеҫҫӗ. Вырсарникунсенче те, ытти праҫниксенче те чиркӗве ҫӳремеҫҫӗ».

Тепӗр ялта тата ҫакӑн пек ӗҫ пулса иртнӗ. Ялти чӑвашсем вырсарникунсенче те уйра ӗҫленӗ пирки, ятарласа ҫак ыйтупа яла чиркӳ ҫыннисем пынӑ пулнӑ. Вӗсем, вырсарникунсенче тырӑ вырма каймалла мар, тесе приговор йышӑнтарнӑ та ялтан тухса кайнӑ. Тепӗр кунне шӑпах вырсарникун пулнӑ. Хресченсем вара урӑх май тупнӑ: арҫынсем вӑхӑтлӑха киле юлнӑ, хӗрарӑмсем, вӑрмана мӑйӑр татма каятпӑр тесе, ҫурлисене хутаҫҫене пытарнӑ та, тырӑ вырма тухса кайнӑ.

Паллах ӗнтӗ, ҫак вӑл христианство тӗнне хирӗҫ тӑни пулнӑ. Калас пулать, иконӑсемпе пырсан попсене ялсене, уйсене кӗртмесӗр тӑнисем те сахал мар пулнӑ. Ҫавӑн пек чухне вара чӑвашсем попсене ҫапла каланӑ: «Сирӗн иконӑсем ӑҫтан ҫӑмӑр ҫутарма пултарччӑр-ха? Ҫӑмӑр вӗт вӑл — икона мар, вӑл чиркӳ алӑкӗнчен тухмасть вӗт?», тенӗ.

Тата пӗр учитель хӑйӗн статьинче, амӑшӗпе хӑйӗн хушшинче пулса иртнӗ калаҫӑва аса илсе, 1906 ҫулта ҫапла ҫырать: «Эпӗ хамӑн аннене шкула вӗренме тата чиркӗве юрлама кайма кӑмӑл пурри ҫинчен пӗлтертӗм. Вӑл мана итлесшӗн те пулмарӗ тата пӗтӗм духовенствӑна ылханса тӑкрӗ: «Попсем вара этемсем-и вӗсем? Мӗн вӗрентрӗҫ вӗсем пире? Пӗр ругӑ тырри пухма кӑна пӗлеҫҫӗ вӗсем. Акӑ, килччӗр-ха — нимӗн те памастӑп. Хуть те вӗлер мана. Вӗсем халӑха ҫаратаҫҫӗ кӑна», терӗ».

Паллах ӗнтӗ, ҫакӑн пек пӗр ҫав учитель амӑшӗ кӑна мар каланӑ.

Ҫак фактсем ӗнтӗ, паллах, чӑвашсем христианство тӗнне хирӗҫ пулнине, ӑна йышӑнасшӑн мар тӑнине кӑтартса параҫҫӗ. Калас пулать, чӑвашсем христианство тӗнне хирӗҫ тӑни вӗсем нимӗнле тӗне те ӗненменнине пӗлтермест-ха. Вӗсен хӑйсен тӗнӗ пулнӑ. Анчах вӗсем ҫакна лайӑх пӗлнӗ: христианство тӗнне куҫни те нимех те паман, ытлашши чӑрмав, ытлашши тӑкак кӑна кӳнӗ: ӗҫ вӑхӑтӗнче вӗсене чиркӗве хӑваланӑ, чиркӳ йӑлисене туманшӑн штрафсем тӳлеттернӗ, ача пыва кӗртнӗшӗн, венчет тунӑшӑн, виле пытарнӑшӑн укҫа тӳлемелле пулнӑ, вӗсенчен ругӑ тырри пухнӑ, чиркӳпе унӑн ҫыннисене тытса тӑма темӗн чухлӗ укҫа тӑкмалла пулнӑ. Ҫаксем пирки хирӗҫнӗ те ӗнтӗ ахаль те чухӑн пурӑнакан чӑваш ӗҫҫыннисем.

Христианство тӗнне тыттарни чӑвашсене тепӗр тӑлӑпа тӑлланине кӑна пӗлтернӗ. Мӗншӗн тесен христианство тӗнӗ те, ытти мӗнпур тӗнсем пекех, эксплоататорсен влаҫне ҫирӗплетме пулӑшнӑ, ӗҫҫыннисене пурӗпӗрех пусмӑрта тытса тӑнӑ.

Христианство тӗнне йышӑнасшӑн мар тӑрса чӑваш ӗҫҫыннийӗсем чылай хирӗҫнӗ, анчах попсен ултавлӑ ӗҫӗсене хирӗҫ уҫҫӑн тухма, христианство чиркӗвӗ пуянсемпе попсемшӗн тата патша влаҫӗшӗн кӑна ӗҫлени ҫинчен уҫҫӑн тухса калама май пулман. Ун пек хӑюллӑ ҫынсене патша влаҫӗ часах тыта-тыта хупнӑ, ссылкӑсене янӑ.

Октябрьти социализмлӑ революци пулнӑ хыҫҫӑн тата чиркӗве государствӑран уйӑрнӑ хыҫҫӑн тин ӗҫҫыннисем кирек мӗнле тӗнрен те хӑтӑлма май илчӗҫ. Тӗн-тӗшмӗшлӗхрен, тӗн йӑлисенчен хӑтӑлни ӗҫҫыннисене социализм строительствипе активлӑ хутшӑнма май парать.

Р. МАЛЮТИН.

---

*) Статьяра кӑтартнӑ фактсене Хусанти епархин журналӗсенчен илнӗ.

Ăмăрту вăйĕ

Шупашкар районĕнчи Молотов ячĕпе тăракан колхоз «Красный флот» колхозпа ăмăртса ĕçлет. Хĕлле туса ирттермелли агротехникăллă мероприятисен планне ытлашшипех тултарнă.

Колхоз мĕнпурĕ 2.800 центнер минераллă удобрени кӳрсе килнĕ. Хире пин лав юшкăн, 9.500 лав тислĕк, 400 лав фекали турттарса кăларнă. Çак удобренисемпе вĕсем хура пусса пĕтĕмпех çемçетме тата кĕрхи тырăсене 100 проценчĕпех апат пама шутлаççĕ. 1941 çулта Молотов ячĕпе тăракан колхоз талккишпех химизациленĕ колхоз ятне илме тивĕçлĕ пулать. Вăл кăçал пĕр гектар пуçне вăтам шутпа 150 пăтран кая мар тĕштырă, 1000 пăтран кая мар çĕрулми туса илессишĕн кĕрешет.

Пысăк тухăçлă тырпулăн никĕсне колхоз кĕркуннех хывса хăварнă. Ыраша кĕрхи тулă акнă вырăнсене тислĕкпе çемçетнĕ. Вĕсене ир тунă çĕртме çине акнă. Вăрлăхсене сортласа протравить тунă пулнă. Акасса пĕтĕмпех сеялкăпа акса хăварнă. Ырашпа кĕрхи тулă юр айне лайăх çитĕнсе кĕрсе юлнă. Шăнса пăсăлассран, нӳрĕ çитмесрен шикленмелли çук, вĕсем хĕлĕн малтанхи кунĕсенчех юр тытма пуçăннă пулнă. Калча юр айĕнчен тухсанах апат парса вăйлатма минераллă тата вырăнти удобренисене çителĕклĕ хатĕрленĕ. Çуртри акмалли участоксем çинче талккишпех кĕрхи çĕртме туса хăварнă.

Молотов ячĕпе тăракан колхоз çĕрĕ çинче ĕлĕк, колхоз тăвиччен, тырпул вăйлă туса илеймен. Колхоз организациленĕ хыççăн вăл ĕç хăвăрт улшăнса пынă. 1937 çулта гектартан вăтам шутпа 16,13 центнер, 1938 çулта—8,15 центнер, 1939 çулта — 7,14 центнер туса илнĕ пулсан, 1940 çулта пĕр гектар пуçне вăтам шутпа — 117,5 пăт (19,27 центнер) тĕштырă туса илнĕ. Тырпул тухăçлăхĕ вăйлă пулнипе колхоз пĕр ĕçкунĕ пуçне 6 килограмм тăран тĕштырă, 6 килограмм çĕрулми, 0,3 килограмм пахча-çимĕç тата 1 тенкĕ те 90 пус укçа валеççе панă.

Колхозăн 5 гектар çинче сад пур. Сада лайăх пăхаççĕ, çулленех нумай тупăш илеççĕ. Пĕр гектар пуçне 1937 çулта — 47 центнер, 1938 çулта — 125 центнер, 1939 çулта — 78 центнер, иртнĕ çулта 126 центнер панулми илнĕ. Садран пысăк тупăш илес ĕçпе колхоз 1939 — 1940 çулсенче Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ пулнă. Ăна кăçал та выставка участникне тăратнă.

Агроном **Т. Никитин.**

«12 лет Октября» колхозри (Кувакино р.) бригадир-садовод **И. Д. Замахов,** ăна Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин Пысăк кĕмĕл медалĕпе наградăланă.

К. Бабаев фото-ӳкерчĕкĕ.

Экономика, финанс хуçалăхĕ тата учет ĕçĕ çине ытларах çаврăнса пăхмалла

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ йышăннă решенисем пирĕн промышленноçпа транспорт ĕçне, пирĕн халăх хуçалăхне татах та ытларах вăйлатма май параççĕ. Халăх хуçалăхĕн 1941 çулти планĕ тăрăх, промышленноçра тата строительствăра ĕç тухăçлăхне, 1940 çултипе танлаштарсан, 12 процент ӳстермелле, продукцин хăйне ларакан хакне 3,7 процент чакармалла, промышленноçра продукци туса кăларассине 17—18 процент ӳстермелле. Çакнашкал задача тăрать промышленноçпа транспортра ĕçлекенсен тата парторганизацисен умĕнче.

Партконференци решенийĕсене пĕтĕм совет халăхĕ пурнăçа кĕртсе пыма тытăнчĕ. Юлашки уйăх хушшинче производствăн пур участокĕсенче те ĕçсем лайăхланса пыни сисĕнет. Предприятисем график тăрăх ĕçлеме тытăнаççĕ, технологи ĕçĕнче йĕркелĕх тăваççĕ, администрацие управлени аппаратне чакараççĕ, халиччен усă курмасăр выртнă оборудованисемпе материалсене палăртаççĕ, вĕсемпе ĕçре усă курма тăрăшаççĕ.

Резервсемпе туллин усă курас, социализмлă промышленноçа малашне те хăюллăн вăйлатса пырас тесен, парторганизацисен тата хуçалăхлă кадрсен производство техникине, предприятисен экономикине, çавăн пекех финанс хуçалăхне тĕпчесе вĕренмелле, лайăх пĕлмелле.

Директор предприятине экономика тĕлĕшĕнчен тĕрĕс ертсе пырас тет пулсан, унăн материалсене, производствăна мĕн чухлĕ материал кирлине, производство вăйĕпе мĕн таран усă курнине пĕлсе тăмалла. Çавăнпа та хуçалăхри учета тĕрĕс тата вăхăтра туса пымалла.

XVIII конференци решенийĕнче: «Мĕн чухлĕ те пулин йĕркеллĕ учет çук предприятисен ĕçĕнче кĕтмен япаласем тухса тăма пултараççĕ. Çавăн пек предприятисенче руководитель кĕтмен çĕртенех ку е урăх чĕртавар, материалсем, çурмафабрикатсем, инструментсем, оборудовани çителĕксĕр пулнипе, производствăра пурпĕрех чăрмавсем пулма пултараççĕ. Оборудованин тата материалсен учетне япăхтарса яни директора предприятин ресурсĕсемпе тĕрĕс тата пĕтĕмпех усă курма тата производствăна татти-сыпписĕр ĕçлеттерсе пыма май памасть», тенĕ.

Учет тата отчет ĕçĕ промышленноçра ку вăхăтченех юлса пыракан участок пулнă. Чылай предприятисенчи учет ĕçĕ пурнăç тата производство интересĕ ыйтнине тивĕçтерме пултараймасть. Хăшпĕр предприятисенчи учетпа отчет ĕçĕ производствăра ĕç мĕнле тăнине вăхăтра пĕлсе тăма тата предприятине оперативлă ертсе пыма май памасть. Учет производствăпа пĕртан ĕлкĕрсе пыраймасть, çавăнпа та вăл практикăллă ĕçре усă курмалли оперативлă документ пулса тăраймасть.

Акă, сăмахран, Чăвашпромсоюзăн промснабĕ (управляющийĕ Зонтиков юлташ) мартăн 13-мĕшне çитсе те 1940 çулти отчета туса пĕтермен. «Кожупряжь» артель, кирпĕч завочĕ, горпромкомбинат çулталăкри отчетсене питĕ кая юлса тунă. Çавăн пирки ĕнтĕ ку предприятисен хуçалăхĕ тата финанс хуçалăхĕ мĕнле тăни уйăх пĕтсен 25 кунтан е унтан та каярахран тин паллă пулнă. Çакăн пек чух директор, паллах, ĕçе юсама хăйне кирлĕ вывод çийĕнчех тăваймасть.

«Предприяти директорĕ, вăл предприятие хăй аллинче кирлĕ пек тытса тăрас тет пулсан тата суккăррăн мар, мĕн пулать те мĕн килет тесе мар ĕçлес тет пулсан, заводăн пĕтĕм хуçалăхне лайăх пĕлсе тăма тивĕçлĕ, заводра ăçта тата мĕн чухлĕ оборудовани, инструмент, чĕртавар, материалсем пуррине пĕлсе тăма тивĕçлĕ» (Г. Маленков).

Шупашкарти тир-сăран комбинатĕнчи кожевеннăй цехра туса çитермен япаласем яланах нумай пухăнаççĕ, вĕсен хисепĕ нормăпа пăхнинчен 13—15 процент ытла шутланать. Горпромкомбинатра материалсен, çурмафабрикатсен тата ытти йышши хаклă япаласен запасĕ нормăпа пăхнинчен 2—3 хут нумайрах. Шупашкарти «Водосвет» складĕнче темиçе çул каялла илнĕ материалсемпе оборудованисем (коммутаторсем, паровой насос, трубасем т. ыт. те) усăсăр выртаççĕ. Кунта канифоль запасĕ 10 çула, припой—15 çула, тăвар кислоти—3 çула çитет.

Предприяти руководителĕсем хăшпĕр чухне çакăн çине çаврăнса пăхмаççĕ.

Кварталти е çулталăкри отчета тунă чухне предприятисем, ялан тенĕ пекех, оборудованисене, чĕртаварсене, топливăна, складсенчи материалсене инвентаризаци тăваççĕ. Инвентаризаци практикин çакна кăтартса парать: бухгалтеринчи учет пур чухне те мар чăн-чăн положенине тĕрĕс кăтартса парать. Ахальтен мар тир-сăран комбиначĕн складĕнче (заведующийĕ Солынцев) 102 пин тенкĕлĕх материал çитменнине тата çав вăхăтрах 51 пин тенкĕлĕх ытлашши пулнине палăртнă. Эрех заводĕнче те çавнашкал йĕркесĕрлĕхсем пур.

Шупашкарти леспромхозра таварсемпе материалсене чылай çулсем хушши инвентаризаци туман. Инвентаризаци туни 1940 çулти октябрĕн 1-мĕш тĕлне вăрманта 46.498 кубла метр йывăç çитменнине палăртнă. Çакăн пек примерсем час-часах тĕл пулаççĕ. Çакă вăл складсенче учета тĕрĕс туса пыманнинчен тата производствăра материалсем пырса кĕнипе усă курнине тĕрĕслесе тăманнинчен килет.

Çакнашкал хуçасăрлăха пĕтермелле. Пирĕн пуçламĕш парторганизацисен тата коммунистсен предприятисен экономикине тĕплĕн вĕренсе пымалла. Бухгалтери—социализмлă учетăн пĕр пайĕ. Баланс—оперативлă чи кирлĕ документ. Хуçалăх ĕçĕнчи работник балансра усă курса, хăйĕн ĕçне сăнаса пырать, сăнамалла та, кирлĕ çĕрте отчетсем туса памалла, государство бюджетне памаллине вăхăтра парса татмалла.

Бухгалтер—хуçалăх ĕçĕнчи работникăн чи çывăх помощникĕ. Вăл предприятинчи учет организаторĕ. Учет ĕçĕнчи работниксем хушшинче нумайĕшĕ хушнă ĕçе тӳрĕ кăмăлпа туса пыраççĕ. Вĕсен паха опычĕсене ытти предприятисене куçармалла.

XVIII партконференцин решенийĕсем парти тата хуçалăх организацийĕсене учет ĕçĕ çине ытларах çаврăнса пăхма, çак ĕçе тĕпренех уйăхлатса лайăхлатма хушаççĕ.

В. МИХАЙЛОВ.

Выльăхсене искусственнăй майпа пĕтĕлентермелли пункт

Ишлей-Турханти «Çĕнĕ хунав» колхозра выльăхсене искусственнăй майпа пĕтĕлентермелли пункт организацилеççĕ. Ку пункт валли колхоз ăратлă ăйăр туяннă. Пунктра ĕçлеме Я. Семонов колхозника курсра вĕрентсе кăларнă.

Ф. Турханкай.

Канашри ФЗО шкулĕнче

Канашри ФЗО шкулĕнче вĕренекен çамрăксем кăçал февралĕн 20-мĕшĕнчен пуçласа вагонсем юсакан заводри цехсенче практикăра ĕçлеме тытăнчĕç. Практикăн малтанхи кунĕсемех вĕренекенсем тимлесе вĕреннине, ĕçе юратнине тата тăрăшса ĕçленине кăтартса пачĕç. Кирилл Андреев вагонсем юсакан цехра вагон урапясене юсанă çĕрте ĕçлет. Пĕрехинче ăна урапасен тĕнĕлĕсене тĕрĕслеме хушнă. Вăл тĕрĕслес умĕн тĕнĕлсене слесарь тата мастер тĕрĕслесе тухнă. Вĕсем нимĕнле çитменлĕх те тупайман. Андреев вара хăй тĕрĕсленĕ чухне пĕр тĕнĕл çинче çурăк пуррине палăртнă. Ку факт ĕнтĕ Андреев хăйĕн профессине лайăх пĕлни çинчен калать. ФЗО шкулĕнче вĕренекенсем хăйсен ĕç техникине мĕнле вĕренни çинчен комплекс бригадин начальникĕ Дубовой юлташ çапла каласа пачĕ:

— Цеха килсенех эпĕ вĕсене бригадăсем çумне çирĕплетрĕм. Чăн пирваях иккĕлентĕм, ĕçлеме пултараймĕç, тесе шутларăм. Ман шухăшсем тĕрĕс пулмарĕç. Вĕсем слесарь ĕçне начар мар пĕлеççĕ. Февралĕн 28-мĕшĕнче эпĕ Степанова буфер стаканĕсене çирĕплетме хушрăм. Пĕр виç сехет ĕçлет пулĕ, терĕм. Çирĕм минута та иртмерĕ, васкаса чупса пычĕ те: «Туса пĕтертĕм» терĕ. Ĕненмерĕм, кайса пăхрăм. Чăнах та пĕтернĕ. Маттур, тесе каламалли кăна юлчĕ манăн. Сулипов, Волков, Лабутин тата ытти çамрăксем те начар мар ĕçлеççĕ.

Мартăн 15-мĕшĕнчен пуçласа тимĕрçсен группинче вĕренекенсем цехра ĕçлеме куçаççĕ. Вĕсем мастерскойĕнче ĕçленĕ чухнех завод валли вагон деталĕсем сахал мар туса панă.

Вĕренекенсене практикăллă ĕçре мастерсем ертсе пыраççĕ. Мастерсем Мондраков, Абрамов тата ытти юлташсем çамрăксене техникăна алла илме тата ĕçлеме вĕрентнипе пĕрлех, вĕсене куллен кун культура тĕлĕшĕнчен ӳсме пулăшаççĕ. Кашни вĕренекене социализмлă ăмăртăва явăçтарнă. Пĕр-пĕринпе ăмăртнисĕр пуçне, кунта группăсем хушшинче ăмăрту договорĕсем тунă. Ăмăртура вĕренӳ тата дисциплина тĕлĕшĕпе те Мондраков юлташ группи малта пырать. Унăн группи куçса çӳрекен хĕрлĕ ялав илнĕ.

Юлашки вăхăтра вĕренекенсем хушшинче культурăллă-массăллă ĕçе чылаях лайăхлатрăмăр. Халĕ шкулта драмкружоксем, оборона кружокĕсем ĕçлеççĕ. Стена хаçачĕ йĕркеллĕ тухса тăрать. Кашни кунах хаçат-журналсем вулатпăр, политинформацисем ирттеретпĕр. Физкультура ĕçне лайăхлатрăмăр. Вăл çакăнтан та аван курăнать: пирĕн шкулта вĕренекенсем пурте йĕлтĕрлĕ кроса хутшăнчĕç. Вĕсенчен 145 çын ГТО значокĕн нормине панă. Политикăллă-массăллă ĕçе йĕркелес тĕлĕшпе комсомол организацийĕ нумай пулăшать.

Халĕ эпир XVIII партконференци материалĕсене вĕренессине организацилерĕмĕр. Вĕсене вĕренессине практикăпа çыхăнтарса пыма тăрăшатпăр.

Тепĕр икĕ уйăх çурăран ФЗО шкулĕнче пĕлӳ илнĕ çамрăксем производствăра ĕçлеме пуçламалла. Эпир шанса тăратпăр, вĕсем производствăра та, вĕренӳри пекех, хастарлă пулĕç.

В. ПЛАТОНОВ.

ФЗО шкул директорĕн политика енĕпе ĕçлекен заместителĕ.

Нумай ачаллă амăшсене 1.638 пин тенкĕ тӳленĕ

ÇĔРПУ. Районра нумай ачаллă амăшсем пурĕ 326 çын государствăран пособи илеççĕ. Вĕсене 1936 çултан пуçласа пурĕ пĕр миллион та 638 пин тенкĕ пособи тӳленĕ.

Н. Яснопольский.

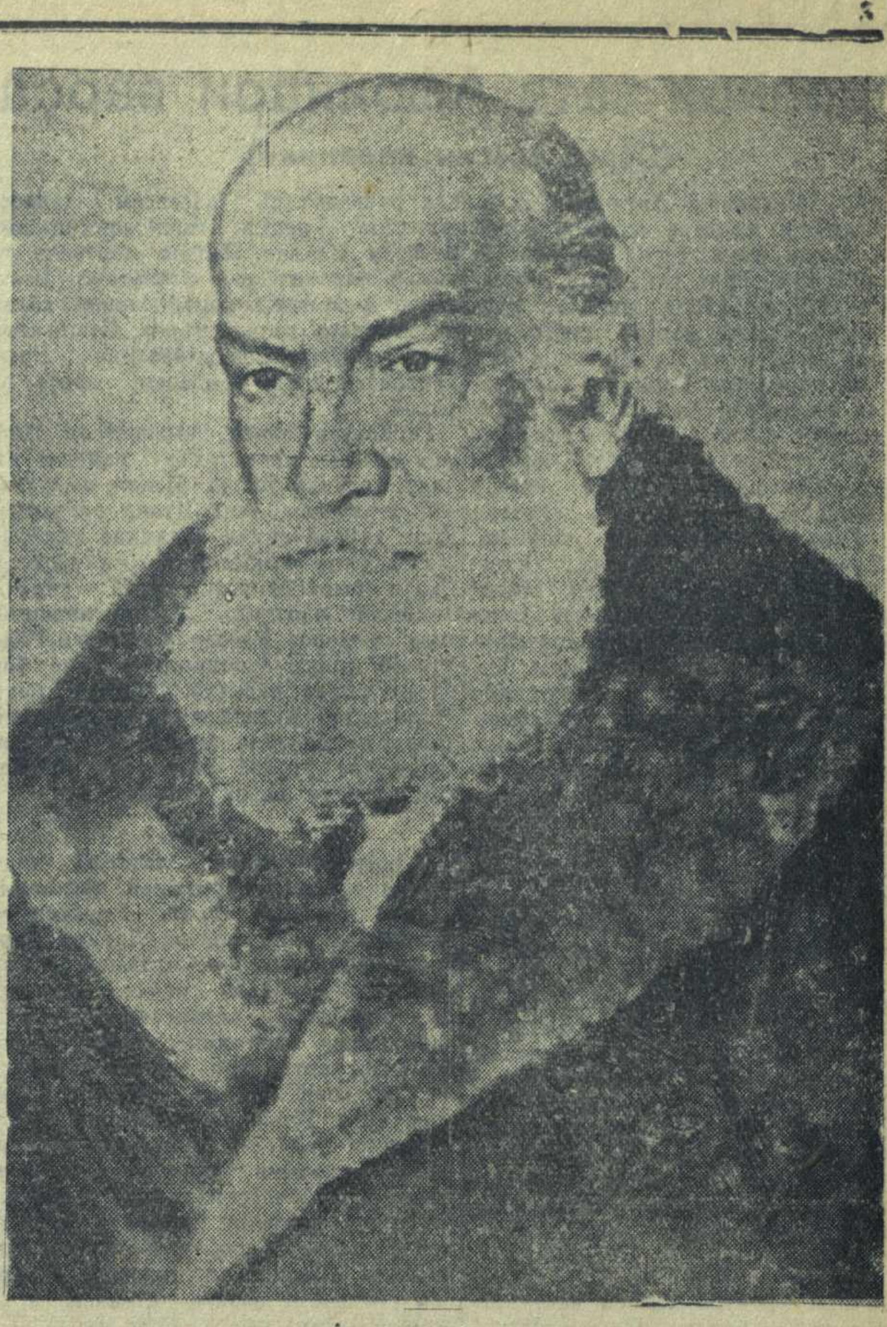

Тĕнчипех паллă ученăй, «вырăс авиацийĕн ашшĕ», Мускаври Сывлăш-Çар Академийĕн никĕсне хываканĕ **Н. Е. Жуковский** вилни мартăн 17-мĕшĕнче 20 çул тултарать. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Н. Е. Жуковский портречĕ. Г. Широков репродукцийĕ. (ТАСС).

1941 çулти навигацине большевикла кĕтсе илер

Шупашкар пристанĕнче ĕçлекенсем ВКП(б) XVIII конференцийĕн решенийĕсене пысăк хаваслăхпа кĕтсе илчĕç. Маленков тата Вознесенский юлташсен доклачĕсем пристаньре пулнă çитменлĕхсене тупса палăртма тата вĕсене çийĕнчех пĕтерме май параççĕ.

1940 çулта пристань навигаци планне тоннаж тăрăх — 124 проц., тоннокилометр тăрăх — 100 проц. ытларах тултарса, турттарса каяссин хăйне ларакан хакне 12 проц. чакарчĕ. Анчах плана тултарнă пулсан та, пристань çителĕксĕр ĕçлерĕ темелле. Навигаци вăхăтĕнче пристань çумне çирĕплетнĕ баржăсем нумай вăхăт хушши усăсăр ларни пулнă.

«Крестьянин» завод патĕнче [illegible] Милютинри мехлеспунктра [illegible] турттармалли баржăсем нормăран [illegible] терсе 3—4 кун хушши ахаль ларнă. Баржăсем çавăн пек ахаль ларнипе пароходство грузсем турттарма тунă договорсене пурнăçа кĕртеймерĕ.

Кăçалхи навигацире пирĕн иртнĕ çулта пулнă çитменлĕхсене тумалла мар. Анчах, калас пулать, таварсемпе ытти япаласем турттарма договор тунă организацисем баржăсене тăратмалли вырăнсене ку таранччен те механизацилемен-ха. Организацисен çакна асра тытас пулать: таварсем тиенĕ, пушатнă чухне ĕç вăйĕ çителĕклĕ пулмалла.

1940 çулта пристань механизмсемпе çителĕксĕр усă курнă тата тиесе пушатассин планне тултарас ĕçре пысăк çитменлĕхсем пулнă. Механизмпа 4 проц. тата унăн мощноçĕпе 14 проц. кăна усă курнă, тиесе пушатассин планне 55 проц. çеç тултарнă. Пристань ĕçĕнче культурăсăрлăх, участоксенче пылчăк, тасамарлăх нумай пулнă, пристаньре ĕçлекенсенчен хăшĕсем пассажирсене кӳрентерни те пулкаланă.

Атăл урлă турттарса каçарас ĕçе чылай лайăхлатнă, анчах вăл тĕлĕшпе туса çитермелли ĕçсем нумай-ха. Машине, кану кунĕсенче, Атăл урлă çынсене каçарма тата автомашинăсемпе лавсене каçарма уйрăм пароходсем пулаççĕ.

Пристаньре ĕçлекенсем хушшинче иртнĕ çулта СССР Верховный Совечĕн 1940 çулта июнĕн 26-мĕшĕнче кăларнă Указне пăсакансем 26 çын пулнă. Çакă ĕнтĕ пристаньре ĕçлекенсем хушшинче массăллă-агитациллĕ ĕçе çителĕксĕр йĕркеленинчен, ĕç дисциплинине çирĕп пулманнинчен килнĕ. Пуçламĕш парторганизаци рабочисемпе служащисем хушшинче конференци решенийĕсене сӳтсе-явнă май çак çитменлĕхсене уçса палăртса, вĕсене пĕтерме кирлĕ мерăсене йышăнчĕ.

Партин XVIII конференцине хатĕрленнĕ май, пристаньре ĕçлекенсем хăйсем çине конкретлă обязательствăсем илсе, хăйсен обязательствисене чыслăн пурнăçа кĕртрĕç. Ăмăртса ĕçлесе «20 лет ЧАССР» пароходăн механикĕ Игумнов юлташ кашни уйăхрах плана 110—120 процент, механик помощникĕ Ведин юлташ 105—110 процент таран тултараççĕ. Медведев, Евсеев, Скотников юлташсем те хăйсем çине илнĕ обязательствăсене пурнăçларĕç. Анчах начар ĕçлекенсем те пур. Бессонов, Кондратьев, масленщик Яковлев юлташсем нормăна та тултарса пыраймарĕç.

Пуçламĕш парторганизаципе пристань руководстви çитменлĕхсене пĕтерес тĕлĕшпе тумалли мероприятисен çирĕп планне хатĕрлерĕç. Ремонт ĕçне пĕтермелли, участоксемпе дебаркадерсене йĕркеллĕ тата таса тытмалли, пассажирсен культурăллă канăвне организацилемелли график тунă.

Шупашкарти организацисемпе тавар турттармалли договорсем туса пĕтерсе, договор тумалли плана 136 проц. тултарнă, грузсем хумалли 350 тăваткăл метрлă площадкăна срокра туса пĕтерсе, унта грузсем йышăнма пуçланă.

Пароходсемпе кимĕсене юсасси графикпа палăртнинчен те хăвăрт пулса пырать, анчах котельщиксем çитмен пирки «Комсомолец» баркаса тата пĕр самоходпа парома юсасси кая юлса пырать.

Пристаньре техника вĕренĕвне организациленĕ, унта 28 çын вĕренет, занятисем кашни эрнере 5 хут (икшер сехет хушши) пулса иртеççĕ. Пристаньре ĕçлекенсем хушшинче ВКП(б) XVIII конференцийĕн решенийĕсене ăнлантарса парас ĕçе хамăрăн ĕçпе çыхăнтарса туса пыратпăр.

Социализмлă ăмăртăва кашни рабочи хутшăннă, пристаньре ĕçлекенсем пароходсемпе кимĕсене мартăн 27-мĕш тĕлне юсаса пĕтерме обязательство илсе, ăна пурнăçлассишĕн тăрăшса ĕçлеççĕ.

Çитес кунсенче пристаньре ĕçлеме грузчиксем килеççĕ. Пуçламĕш парторганизаци грузчиксем хушшинче партин XVIII конференцийĕн решенийĕсене ăнлантарса парас тĕлĕшпе ĕçлеме уйрăм çынсене уйăрчĕ. Мартăн 15-мĕшĕнчен пуçласа апрелĕн 1-мĕшĕнчен билет сутакан кассирсен курсĕ пулса иртет.

Пристаньре ĕçлекенсем ВКП(б) XVIII конференцийĕн решенийĕсене сӳтсе-явнă хыççăн, кăçалхи навигацине лайăх хатĕрленнипе кĕтсе илессишĕн нихăçанхинчен ытла тăрăшса ĕçлеме тытăнчĕç.

БОГОЯВЛЕНСКИЙ.

Шупашкар пристанĕн начальникĕ.

КРИТИКĂПА БИБЛИОГРАФИ

Ăраскалсăр драма

Пирĕн пурнăç калама çук нумай енлĕ. Пирĕн пурнăç çăлкуçĕ пек тапса тăрать. Поэтсемпе писательсем валли, драматургсем валли çав тери нумай темăсем çулсерен мар, кунсерен çуралса тăраççĕ. Кăмăл пултăр, тăрăшни пултăр, çав темăсене çуратакан пурнăçра кĕрешсе пиçĕхни пултăр,—вара поэма та, драма та, роман та çырма пулать. Тема шырама пĕлĕт çине хăпарма кирлĕ мар.

Анчах çапах та çав темăсене курман çынсем, вĕсем çине тĕксĕм куçлăх витĕр пăхакан писательсемпе поэтсем пур-ха пирĕн. Вĕсем, пирĕн пурнăçпа тачă çыхăнман пирки, тема тупаймасăр аптăраççĕ, вара пĕлĕт çинелле хăлаçланаççĕ, тинĕс тĕпнелле чăмаççĕ, анчах çĕр çинче, чăн-чăн пурнăçра мĕн пулса пынине курмаççĕ, ăна вĕренмеççĕ.

Эпир кунта Яков Ухсайăн «Ăрăскаллă драми» çинче чарăнса тăрасшăн. Автор драмăра пирĕн çĕршыв пуянланса пынине, пирĕн патра чухăнлăх, асаплăх, инкексем пĕтсе пынине кăтартса пама шут тытнă темелле. Сăмах та çук, тема лайăх. Анчах мĕнле çутатса панă-ха çак темăна автор? Тӳрех калас пулать, вăл хăйĕн задачине пурнăçа кĕртеймен. Унтан та ытларах, реальнăй пурнăçран уйрăлса кайса, автор çавтери пысăк йăнăшсем туса хунă. Конкретлă пурнăçăн конкретлă примерĕсем тăрăх кăтартса парас вырăнне, автор вулакансене таçта, Асап ятлă этемсен тĕнчине илсе каять. Абстрактлă чĕлхепе калаçса, произведенине ăнланма çук япала туса хурать. Пирĕн шутпа, автор конкретлă пурнăçа пĕлмест тата ăна вĕренме те шутламасть.

Драма геройĕсем—Пурлăх, Чухăнлăх, Асап, Инкек ятлă этемсем. Ун пек ятлă этемсем историре пулманччĕ пулас. Апла пулсан, драмăри событисене мĕнле ăнланмалла-ши ĕнтĕ? Пирĕн пурнăçран выçлăх, асаплăх хĕсĕнсе тухнине çавăн пек ятлă этемсем шухăшласа кăлармасăр кăтартса пама пулман-и вара? Çав вăхăтрах геройсем хушшинче чăн-чăн этемсем те тĕл пулаççĕ. Вĕсене темшĕн тата ытарлă ятсем паман. Вулакан ăнланмасть: драмăра сăмах те çавăн пек ятлă чăн-чăн этемсем çинчен пырать, те пурнăçра пулнă чухăнлăхпа асаплăхсем çинчен пырать? Пăтратнă-пăтратнă та, автор хăй те пăтранса кайнă. Вара сиенлĕ йăнăшсем туса хунă.

Произведенине драма тесе ят панă. Чухăнлăха вĕлерни авторшăн драма пулса тăрать, тейĕпĕр. Автор темшĕн Чухăнлăха вĕлерет, анчах Асаппа Инкеке халлĕхе вĕлермест-ха. Вĕсем пурăнаççĕ пулмалла. Драма тенĕрен, ăна кам та пулсан сцена çинче лартма шут тытнă, тейĕпĕр (сăмах май каласан, çак драмăна сцена çинче лартма шут тытакан çынсем тупăнас çук тесе шанса тăрас килет). Сцена çине çĕтĕк-çатăк тумланнă карчăксем тухаççĕ: пĕри Чухăнлăх ятлă, тепри Асап ятлă. Драмăри ĕçсем хăçан пулса иртнине, çав карчăксем мĕншĕн çавăн пек ятлине драмăна курма пынă çынсем пĕлмеççĕ, пĕлме те пултараймаççĕ. Вăл карчăксене чухăн карчăксем тесе шутлаççĕ, мĕншĕн тесен вĕсен тумĕсем начар. Йĕкĕтне вара, Пурлăх ятлăскерне тата лайăх тумланнăскерне, каярахпа çав карчăксенчен пĕрне вĕлерекенскере, курма пынă çын пуян ывăлĕ тесе шутлать. Çапла ĕнтĕ акă мĕн пулса тухать: чухăн карчăк (пурнăçри чухăнлăх мар) тем айăпа кĕнĕ, уншăн ăна пуян çын ачи (пурнăçри пурлăх мар) вĕлерет те савăнса вăййа хутшăнать. Куракан çын чухăн карчăка (автор кăтартнă Чухăнлăха) хĕрхенет. Автор вара çав чухăн карчăка вĕлернĕшĕн савăнма хушать, мĕншĕн тесен вăл хăй ăшĕнче чухăн карчăка мар, пурнăçри чухăнлăха вĕлерттерет, тесе шутлать. Куратăр ĕнтĕ, кунта пачах хире-хирĕçле ăнлану пулса тухать.

Кунсăр пуçне, автор асаплăх вăл чухăнлăх тăванĕ пулнине, ăçта чухăнлăх пур, унта асаплăх та пуррине ăнланмасть. Вăл каланă тăрăх, Асап Чухăнлăхран кĕçĕнрех. Автор колхоз итемĕ çинче темĕнле инкек тăни çинчен калаçать, колхозлă пурнăçăн сăн-сăпатне тӳнтерле кăтартать. Хаваслăха йытă вырăнне хурса кăтартать, ăраскал вара—темĕнле шăтăк пекскер иккен.

Акă Чухăнлăхпа Инкек тĕл пулаççĕ. Инкек, шур сухаллăскер, хăйĕн амăшне—Чухăнлăха вăрçать. «Сана сыртса тăлпалăттăм» тет. Ырă кăмăллă Инкек Чухăнлăх çине тарăхнă. Апла пулсан вăл Пурлăхăн тусĕ, тăванĕ пулса тăман-ши? Çук пулĕ, автор кунта суять пулĕ.

Акă тата Пурлăх ятлă çынни Чухăнлăх ятлине пăвса вĕлерет. Пурлăх çĕнтерчĕ, Чухăнлăх пĕтрĕ. Çав тери çăмăл пулса иртет иккен ĕç. Пирĕн çĕршывра чухăнлăха пĕтерес ĕç çавăн пекех çăмăллăн пулса иртнĕ пулсан, пирĕн халăх хăйĕн пурнăçне лайăхлатассишĕн çирĕм çул ытла питех те хĕрӳллĕн ĕçлени мĕне пĕлтерет-ха? Малашнехи ĕçре те йывăрлăхсене çавăн пек çăмăллăнах çĕнтерме çук-ши? Çакăн пек киревсĕрлĕх патне илсе пырать ĕнтĕ Ухсай арпашни. Драма кунта кахалсен юрри пекех янăрать. Кирек мĕнле пулсан та, «Ăрăскаллă драма» эпир ĕççыннисене воспитани парас ĕçе пулăшмасть, вăл ĕçе сиен кӳрет.

Ку çеç мар-ха. Акă Пурлăхпа Пуп калаçаççĕ:

«**Пурлăх:**
Мĕн пулчĕ, пуп?
Пуп:
Пĕтеттĕм эпĕ.
Чуна илетчĕç шуйттансем!
Пурлăх:
Камсем?
Пуп:
Асап та Чухăнлăх
тата Инкек.
Пурлăх:
Вĕсем кунта-и?
Пуп:
Сире курсан, Инкекĕ тарчĕ,
Чухăнлăхпа Асап кунта.
Ав, йывăç леш енне пытанчĕç»
(«Сунтал», № 8, 1940 ç. 18 стр.).

Кунта кашни йĕркере хăйне майлă пысăк йăнăшсем пур. Пĕрремĕшĕнчен, пупсем чухăн пурăнман, асап тӳсмен, инкек курман. Çавăнпа та Чухăнлăх, Асап, Инкек пупшăн тăшман пулман, вĕсем унăн «чунне илме» пултарайман. Иккĕмĕшĕнчен, Инкексем, Чухăнлăхсем «Пурлăха курнипех тарма» пултарайман. Чухăнлăхпа асаплăха пĕтерес тĕлĕшпе, пурлăха нумайлатас тĕлĕшпе пирĕн çĕршыври ĕççыннисен нумай ĕçлемелле, нумай кĕрешмелле пулнă. Виççĕмĕшĕнчен, Ухсай Яккăвĕ çав тери ырă кăмăллă пупсене, ĕççыннисен чухăн пурнăçне хирĕç кĕрешекен, ĕççыннисем пурлăхлă пулнăшăн «савăнакан» пупсене хăш планета çинче шыраса тупнă-ши? Е кунта сăмах пупсен пурлăхĕ çинчен пырать-и? Ĕççыннисене улталаса пуйса пурăннă пупсем ĕççыннисен Пурлăхĕпе пĕркаварлă иккен. Çакăн пек ĕнтĕ Яков Ухсайăн логики.

Драмăна вуланăçемĕн ытларах та ытларах тĕлĕнетĕн. Урă пуçпах çырнă-ши ку произведени пеккине, — тесе шутлатăн аптранă енне. Акă эсир çак сыпăк тĕлне вуласа çитрĕр:

«**Чухăнлăх:**
...Çынсем ман çулăм урлă
Тăма нихçан та хăяйман.
Вĕсем çине яраттăм выçлăх:
Çава çулать-и çарана,—
Çапла касса ӳкернĕ эпĕ,
Çыртса кышланă халăха...»

Аслă пăтратавçă—ку Ухсай, тейĕç вулакансем. Чăнах та, «халăх», «çынсем» тенĕ ятпа усă курса Ухсай кулаксене те, чухăнсене те пĕр ушкăна кĕртсе пăтратса ярать. Çапла вара чухăнсем чухăнлăха хирĕç кĕрешме тăрăшман кăна мар, вĕсем ун çулĕ урлă «тăма та нихăçан та хăяйман» иккен. Тепĕр енчен, Ухсай шухăшĕпе «чухăнлăх кулаксене те кышланă» пулмалла. Мĕнле «волшебнăй» вăй пĕтерсе хунă пулать-ха ĕнтĕ чухăнлăха, «çынсем хăяйман» пулсан? Классем çинчен, вĕсем хушшинчи кĕрешӳ çинчен манса кайни пулмасть-ши çакă?

«Ăрăскаллă драмăн» ăраскалĕ йӳçĕ. «Сунтал» редколлегийĕ, çак драмăна пичетлесе кăларса, пысăк йăнăш тунă.

С. ФЕДОРОВ.

ТИМĔРÇĔ

Шухăш çук ун чап çинчен,
Хăйне май ун чыс, йăла,
Пĕчĕк, ăшă лаççинче
Кунĕпех ĕçлет, юрлать.

Вучаххи унăн хĕрет
Кăмрăксем шăратнипе.
Хурçăна вăл пĕçерет
Çĕрулми пĕçернĕ пек.

Кивĕ, тутăх тимĕре
Вучахха чикет шала.
Хĕскĕчпе сире-сире
Ăшалать те ăшалать...

Ăшалать те кăларать
Куптака сунтал çине.
Тапратать ĕнтме вара
Тимĕре çине-çинех.

Хĕрнĕ тимĕр лапчăнать,
Сарăлать те пĕрĕнет.
Иăсăр вут-хĕм маччана
Чăлтăр-чалтăр сирпĕнет.

Хăй çуралнă ĕмĕрте
Икĕ вăйлă алпала
Ватăк-кĕсĕк тимĕртен
Тунă вăл пин япала.

Тунă шилă, шĕшлĕ, çĕçĕ,
Тунă ыйă, хĕскĕчсем.
Унăн ĕçĕн çуккă вĕçĕ,
Çуккă шучĕ вăл ĕçсен.

Вăл ĕçре теме те çĕннĕ,
Ун часах пулать вĕрçĕнĕ
Тутăх, катăк пуртă та,
Е кивелнĕ урапа.

Татăлнă кив шинана,
Самантрах сыпса хурать.
Çĕмрĕлчĕк машинăна
Юсаса ĕçе ярать.

ПЕТЕР ТОРОНЕЙ.

Европӑри тата Африкӑри вӑрҫӑ

(Вӑрҫӑ ӗҫӗсен дневникӗ)

Мартӑн 13-мӗшӗнче Англипе Германи хушшинчи фронтра активлӑ вӑрҫӑ ӗҫӗсем пулса пынӑ. Ыран мартӑн 13-мӗш тенӗ чух ҫӗрле ҫапӑҫакан енсен сывлӑш вӑйӗсем вӑйлӑ атакӑсем пуҫланӑ, ҫав атакӑсем мартӑн 13-мӗшӗнче кӑнтӑрла тата ыран 14-мӗш тенӗ чух ҫӗрле те чарӑнман. Германи командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, Англин кӑнтӑр ҫыранӗ патӗнче сывлӑшра нумай ҫапӑҫусем пулса иртнӗ. Германи бомбардировщикӗсен пысӑк соединенийӗсем суднӑсем тӑвакан центр Глазго ҫине пырса тапӑннӑ. Атакӑсем темиҫе сехете пынӑ, портсен сооруженийӗсем, верфьсем, чӗртаварпа продовольстви склачӗсем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Бомбардировщиксен ытти пысӑк соединенийӗсем Ливерпульри тата Гульри апат-ҫимӗҫ промышленноҫӑн предприятийӗсемпе чӗртавар склачӗсене атакӑланӑ. Ҫавӑн пекех тата Кӑнтӑр тата Центральнӑй Англири вӑрҫӑ ӗҫӗшӗн кирлӗ объектсем ҫине те бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

Мартӑн 13-мӗшӗнче кӑнтӑрла Англи бомбардировщикӗсем истребительсемпе пӗрле вӗҫсе пырса Калене атакӑланӑ. Рейтер агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Англи самолечӗсен тепӗр соединенийӗ Ла-Маншпа Ҫурҫӗр Франци тӗлӗнче разведкӑллӑ вӗҫевсем тунӑ. Германи истребителӗсемпе Англи самолечӗсем хушшинче ҫапӑҫусем пуҫланнӑ. Ыран мартӑн 14-мӗш тенӗ чух ҫӗрле Англи авиацийӗн соединенийӗсем Ҫурҫӗр-Хӗвеланӑҫ Германири чылай пунктсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Ҫавӑн пекех Гамбургри портсемпе промышленность сооруженийӗсем ҫине вӑйлӑн пырса тапӑннӑ.

* * *

Албанири фронтра хӑйсем наступлени тума пуҫланӑ хыҫҫӑн пиллӗкмӗш кунӗнче итальянецсем грексен позицийӗсене хирӗҫ пысӑк йышлӑ пехота илсе тухнӑ. Греци ҫарӗн верховнӑй командованийӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, наступлени тӑвакан Итали войскисене артиллери тата авиаци соединенийӗсем вӑйлӑн пулӑшса пынӑ. Контратака тума пуҫланӑ грексем хӗснипе итальянецсен каялла чакмалла пулнӑ. Греци войскисем итальянецсен темиҫе позицине туртса илнӗ. Фронтӑн центральнӑй секторӗнче чи пысӑк ҫапӑҫусем 30 километр ытла тӑсӑлса выртакан участокра тата 3.600 футлӑ высота ҫинче пулса иртнӗ. Югославири «Политика» хаҫат пӗлтернӗ тӑрӑх, фронтӑн кӑнтӑр тата ҫурҫӗр участокӗсенче пысӑк мар ҫапӑҫусем пынӑ. Ҫапӑҫакан енсем иккӗшӗ те хӑйсен позицийӗсене аларан вӗҫертмен.

Юлашки кунсенче икӗ енӗн авиацийӗ те, уйрӑмӑнах фронтӑн центральнӑй участокӗнче, хӑйсен ӗҫӗсене вӑйлӑн сарса янӑ. Икӗ енчен те самолетсен пысӑк соединенийӗсем фронтпа тылри позицисем ҫине пӗрмаях бомбӑсем пыра-пыра пӑрахаҫҫӗ, ҫавӑн пекех разведкӑллӑ вӗҫевсем тӑваҫҫӗ. Англипе Грецин торпедоносец-самолечӗсем Италин Валона портӗнче тӑракан пароходӗсене атакӑланӑ. Итали ҫарӗн верховнӑй командованийӗ кӑларнӑ сводкӑра каланӑ тӑрӑх, Итали авиацийӗ оборона позицийӗсемпе Греци войскисем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

Ҫапӑҫакан енсен самолечӗсем Вӑтаҫӗр тинӗсӗн хӗвелтухӑҫ пайӗнче чылаях активлӑ пулнӑ. Итали самолечӗсен отрячӗсем, тенӗ Итали сводкинче, Крит утравӗ ҫинчи авиаципе тинӗс базисем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Ҫавӑн пекех Мальта утравӗ ҫине те бомбӑсем пӑрахнӑ. Англи авиацийӗ, тесе пӗлтерет Рейтер агентстви, Родос утравӗ ҫинчи аэродромсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Ҫавӑн пекех Мариццӑри, Калатӑри тата Каттавири аэродромсем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Скарпанто утравӗ ҫинчи ҫар объекчӗсем ҫине те пырса тапӑннӑ.

* * *

Ҫурҫӗр Африкӑра активлӑ вӑрҫӑ ӗҫӗсем пулман. Германири информаци бюровӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, Германи самолечӗсем англичансен Ливири аэродромӗсемпе пӗр ҫӗре пуханнӑ войскисем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Пӗр аэродромри ангарсемпе убежищесене пысӑк сиен кӳнӗ. Ҫавӑн пекех зенитнӑй артиллери установкисем ҫине, пӗр ҫӗре пуханнӑ автомашинӑсем ҫине тата Тобрукри прожектор установкисем ҫине те бомбӑсем пӑрахнӑ. Англи авиацийӗ Триполи ҫине татах тепӗр хут бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

«Таймс» хаҫатӑн Каиртри корреспонденчӗ ҫапла пӗлтерет: Хӗвеланӑҫ пушхирӗнчи (Ливия) англичансен войскисем Джарабуб оазисӗ патӗнчен 3 километрта тӑраҫҫӗ.

Хӗвелтухӑҫ Африкӑра Абиссинири фронтра Англи войскисем малаллах наступлени туса пыраҫҫӗ. Курмука (Абиссинипе Англо-Египет Суданӗн чиккинче) тата Афодуна (Курмукран кӑнтӑр-хӗвелтухӑҫ еннелле 70 километрта) туртса илнӗ хыҫҫӑн, Англи войскисем халӗ Асоса туртса илнӗ (Афодуран кӑнтӑр-хӗвеланӑҫ енче). Кӑнтӑр Абиссинире кӗрешекен абиссинец-партизансем Явеллона туртса илнӗ (Мега хули патӗнчен 112 километрта; Мега—Абиссинипе Англин Кения ятлӑ колонийӗ хушшинчи чикӗрен инҫетерех мар вырнаҫса тӑракан хула).

Итали сводкинче каланӑ тӑрӑх, Эритрейӑри, Керен районӗнче Итали войскисем англичансен атакине сирсе янӑ.

Хӗвелтухӑҫ Африкӑри фронтӑн пур участокӗсенче те авиаци ӗҫӗсем палӑраҫҫӗ. Англи самолечӗсем Асмарти (Эритрея) аэродром ҫине пырса тапӑннӑ тата Ассабри (Абиссиния) ҫар объекчӗсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

Мартӑн 14-мӗш. (ТАСС).

КИТАЙРИ ВӐРҪӐ

(Мартӑн 7-мӗшпе 14-мӗш хушшинчи вӑрҫӑ ӗҫӗсене пӑхса тухни)

Март уйӑхӗн пуҫламӗшӗнче Кӑнтӑр **Китайра** Гуандун провинцийӗн кӑнтӑр-хӗвеланӑҫ ҫыранне блокадӑпа ҫавӑрса илес шутпа Япони войскисем наступлени пуҫланӑ, анчах та ҫак наступлени ӑнӑҫлӑ пулман. Ҫыранри чылай пунктсенче японецсем десант антарса хӑварнӑ, Китай территорийӗ ҫине 20—30 километр шалалла кӗнӗ, анчах та Китай войскисем хӗснипе тепӗр темиҫе кунтан японецсен каялла чакмалла пулса тӑнӑ. Хальхи вӑхӑтра Гуандун провинцийӗн кӑнтӑр пайне пӗтӗмӗшпе пекех японецсенчен тасатнӑ. Кантонран кӑнтӑр-хӗвеланӑҫ енчи районра кӑна Гуанхай хулишӗн ҫапӑҫусем пыраҫҫӗ.

Японецсем поражени тӳсни вӗсен войскисен йышӗ пӗчӗккӗ пулнинчен килнӗ. Юлашки сведенисем тӑрӑх, Гуандун провинцийӗн кӑнтӑр пайӗнчи операцисене хутшӑннӑ японецсен войскисенче 10 пин ҫын шутланнӑ. Вӗсен малтанхи ҫитӗнӗвӗсем ҫак участокра Китай оборони вӑйсӑр пулнинчен килнӗ. Каярахпа, Китай командованийӗ подкрепленисем илсе пырсан, Китай войскисем хӗснине чӑтса тӑраймасӑр японецсен каялла чакмалла пулнӑ.

Иртнӗ эрне хушшинче Центральнӑй Китайра Цзянси провинцийӗн ҫурҫӗр пайӗнче тата Хубэй провинцийӗн кӑнтӑрпа хӗвеланӑҫ пайӗсенче ҫапӑҫусем пынӑ. Хубэй провинцийӗн хӗвеланӑҫ пайӗнче Японин 20 пин ҫынлӑ войскисем Ичанран хӗвеланӑҫ еннелле наступлени тума пуҫланӑ, 30 километр малалла кайнӑ. Подкрепленисем илнӗ хыҫҫӑн, Китай войскисем контратака тума пуҫланӑ. Япони войскисем хӗснипе китаецсен хӗвелтухӑҫ еннелле чакмалла пулнӑ, анчах та юлашки кунсенче Китай войскисем каллех наступлени пуҫлама хатӗрленеҫҫӗ.

Юлашки кунсенче Хубэй провинцийӗн кӑнтӑр-хӗвелтухӑҫ пайӗнче Китай войскисем Тунчэн тата Синьгочжоу хулисене туртса илнӗ. Кунсӑр пуҫне, Цзянси провинцийӗн ҫурҫӗр пайӗнче Китай войскисем Унин хулине туртса илнӗ.

Шаньси провинцийӗнче, Ҫурҫӗр Китайра, ҫапӑҫусем Чжанцзы-Хугуань—Гаопин районӗнче сарӑлса кайнӑ. Мартӑн 7-мӗшӗнче Япони войскисем Линчуане туртса илнӗ. Ҫак района Япони командованийӗ подкрепленисем илсе пырать.

Мартӑн 14-мӗш. (ТАСС).

Финляндире промышленность производстви чакса пырать

ХЕЛЬСИНКИ, мартӑн 14-мӗш. (ТАСС). «Суомен сосиалидемокраатти» хаҫат Финляндире промышленность производстви чакса пыни ҫинчен калакан цифрӑсене илсе пичетлет. Вӑрҫӑ тата тинӗс блокади пуринчен ытларах ютҫӗршывсене хут сутас ӗҫе сиен кӳнӗ. 1940 ҫулта хут фабрикисем хаҫат хучӗ туса кӑларассине 83 процент чакарнӑ. Ютҫӗршывсене сутакан целлюлоза хисепӗ 80—85 процент чакнӑ, вӑрҫӑччен целлюлоза продукцийӗн 90 процентне ютҫӗршывсене сутса тӑнӑ. Чӗркемелли тата ҫырмалли хут таврашӗ туса кӑларасси, яланхипе танлаштарсан, 65 процент чакнӑ. Фанера промышленноҫӗ вӑрҫӑччен ютҫӗршывсене ҫулсеренех 200.000 кубометр ытла фанера сутнӑ пулсан, 1940 ҫулта 85.000 кубометр кӑна сутнӑ.

ПАРИЖ КОММУНИ 70 ҪУЛ ТУЛТАРАС УМӖН

Интереслӗ фото-выставкӑсем

Париж Коммунинчен пире ҫитмӗл ҫулхи вӑхӑт уйӑрса тӑрать. Вӑхӑт сахал мар иртнӗ, анчах эпир Коммунӑн паттӑр та хӑюллӑ ӗҫӗсене яланах хавхаланса асра тытса пурӑнатпӑр. Мӗншӗн тесен: «Дело Коммуны — это дело социальной революции, дело полного политического и экономического освобождения трудящихся, это дело всесветного пролетариата. И в этом смысле оно бессмертно». Владимир Ильич Ленин ҫак сӑмахсене 1911 ҫулта каланӑ. Ҫӗр чӑмӑрӗн пӗр улттӑмӗш пайӗ ҫинче, Ленин, большевиксем ертсе пынипе, ӗҫҫыннисем политика тата экономика тӗлӗшӗнчен никама та пӑхӑнса тӑмалла мар пурнӑҫ, Совет влаҫӗ туса хучӗҫ. Ҫавӑнпа та, ирӗке тухнӑ совет ҫыннисем Париж коммунарӗсен ку тӗлӗшпе пӗтӗм тӗнчешӗн историллӗ пӗрремӗш утӑмне ӗмӗр-ӗмӗрех асра тытаҫҫӗ, капитализма пӗтӗм тӗнчипех пӗтерме ютҫӗршыври хамӑр тӑвансене ҫул кӑтартса пыраҫҫӗ.

Мухтавлӑ та чыслӑ Париж коммунарӗсен вилӗмсӗр ӗҫӗсем. Вӗсем ҫинчен эпир кӗнекесем, фото-выставкӑсем тӑрӑх пӗлетпӗр.

«Советская власть есть второй всемирно-исторический шаг или этап развития диктатуры пролетариата. Первым шагом была Парижская Коммуна». Владимир Ильич Ленинӑн ҫакӑ цитатипе уҫӑлать фото-выставка. Ӑна ВКП(б) Шупашкар горкомӗн парткабинечӗ организациленӗ.

Малтанхи фото-ӳкерчӗк ҫинче Маркс, Энгельс, Ленин тата Сталин Париж Коммуни ҫинчен каланисене илсе кӑтартнӑ. Унтан Национальнӑй гвардин Центральнӑй Комитет членӗсем Ратуш площадӗнче халӑх умӗнче Коммуна ҫинчен пӗлтернине кӑтартса панӑ. «Кив тӗнчен символӗсене пӗтерни» фото-ӳкерчӗкре Вандом колонине сирпӗтсе антарнине тата гильотинӑна ҫунтарса янине куратпӑр. Коммуна туса ирттернӗ социаллӑ-политикӑллӑ мероприятисене, Коммунӑн деятелӗсене, ҫапӑҫу тапхӑрӗсене, Версаль палачӗсен тискерлӗхӗсене т. ыт. те кӑтартса паракан фото-ӳкерчӗксем нумай.

Выставкӑн тепӗр лайӑх енӗ ҫакӑ пулса тӑрать: коммунарсен кун-ҫулӗпе ҫыхӑнтарса уйрӑм фото-ӳкерчӗксенче компартисен ӳсӗмне; Францири тата ытти ҫӗршывсенчи коммунистсем, реакциллӗ вӑйсем вӗсене тӗрмесене хупа-хупа усранине пӑхмасӑрах, ырмиканми ӗҫленине; Англире, Францире, Японире т. ыт. капитализмлӑ ҫӗршывсенче те рабочисен движенийӗ сарӑлса пынине куратпӑр.

Ӗҫҫыннийӗсен интересӗсене сыхласшӑн ӗҫленӗшӗн хӗсӗрлеве лекнӗ урӑхҫӗршыв гражданӗсене Совет Союзӗ хӳтлӗх прави парать. Выставкӑра эпир ҫакна кӑтартса паракан ӳкерчӗксене пӑхатпӑр. Вӗсем хушшинче, ытти деятельсемпе пӗрлех, Париж Коммунин участникӗ Адриен Лежен пур. Вӑл ӗнтӗ темиҫе ҫул Совет Союзӗнче пурӑнать. СССР — унӑн иккӗмӗш тӑван ҫӗршыв пулса тӑнӑ.

Ҫак выставкӑпа юнашарах тепӗр фото-выставка тунӑ. Вӑл МОПР-ӑн пархатарлӑ ӗҫӗсене кӑтартса парать. Акӑ, пирӗн умра Матиас Ракоши. Ӑна 1940 ҫулти ноябрь уйӑхӗнче капитализм тыткӑнӗнчен ҫӑлса кӑларнӑ, халӗ Совет Союзӗнче пурӑнать. Выставка Матиас Ракошин кун-ҫулне 17 фото-ӳкерчӗкпе ҫутатса панӑ. Ҫавӑн пекех, Тойво Антикайнена та 1940 ҫулти май уйӑхӗнче ирӗке кӑларнӑ. Анчах капитализм тӗрмисенче асапланакансем сахал мар-ха. Вӗсем хушшинче — Германи рабочи класӗн, Германири коммунистла партин чи юратнӑ ҫулпуҫӗ Эрнст Тельман. Ҫакӑ вӑл МОПР ячейкисене хӑйсен ӗҫне татах та вӑйлатма хушать, пирӗн хамӑрӑн кӗрешӳри тӑвансене яланах пулӑшса тӑмалла.

Асӑннӑ фото-выставкӑсем питех те интереслӗ. Вӗсем Париж Коммунин чаплӑ традицийӗсене, МОПР-ӑн пысӑк ӗҫӗсене кӑтартса параҫҫӗ. Париж коммунарӗсен ӗҫӗсем, Маркс калашле: «Париж рабочих с его Коммуной всегда будут чествовать как славного предвестника нового общества».

М. О-ов.

Комсомолецсен гимнастикӑллӑ ӑмӑртӑвӗсем

Комсомол организацийӗсем йӗлтӗрлӗ кроса ӑнӑҫлӑн вӗҫленӗ хыҫҫӑн татах тепӗр пахаӗҫе—гимнастика тӗлӗшпе пулакан массӑллӑ ӑмӑртусене хатӗрленсе ирттерме тытӑнчӗҫ. Гимнастика тӗлӗшӗпе ӑмӑртусем ирттересси комсомол организацийӗсемшӗн ҫӗнӗ ӗҫ пулса тӑрать. Ҫавӑнпа та ку ӗҫе тӗплӗн хатӗрленсе пыни кирлӗ.

ЦК ВЛКСМ йышӑннӑ тӑрӑх, ӑмӑрту апрелӗн 6-мӗшпе 20-мӗш хушшинче пулса иртмелле. Ӑмӑртӑвӑн тӗп тӗллевӗ — комсомол организацийӗсенче ҫарпа физкультура ӗҫне тӗпренех лайӑхлатасси тата комсомолецсене гимнастика занятийӗсене ытларах явӑҫтарасси пулса тӑрать. Ҫавӑнпа пӗрлех, ӑмӑртусем ГТО комплексӗн гимнастикӑллӑ нормисене йышлӑн пама, кашни куллен хӑй тӗллӗн гимнастика тӑвассине ҫамрӑксен йӑлине кӗртме тата гимнастика спорчӗ енӗпе лайӑх ӗҫлекен комсомол организацийӗсене палӑртма пулӑшмалла.

ЦК ВЛКСМ ҫумӗнчи оргкомитет комсомол организацисен гимнастика тӗлӗшпе массӑллӑ ӑмӑртусем ирттермелли положенине туса ҫирӗплетнӗ.

Положени тӑрӑх, ӑмӑртусене хатӗрленсе ирттерме облаҫсемпе крайсенче оргкомитетсем пулаҫҫӗ. Районсемпе хуласенче ку ӗҫе ВЛКСМ райкомӗсем ҫумӗнчи физкультурӑпа ҫарӗҫ комиссийӗсен ертсе пымалла.

Ӑмӑртӑва предприятисемпе учрежденисенчи, шкулсенчи, колхозсенчи, МТС-чи комсомол пуҫламӗш организацийӗсем хутшӑнаҫҫӗ. Комсомол организацийӗсем ӑмӑртӑва хутшӑнакансене (хӗрарӑмсене, арҫынсене тата ҫамрӑк ачасене) группӑсене уйӑраҫҫӗ. Вӑл группӑсене тренировкӑсем пуҫланиччен тумалла. Группӑсене йӗлтӗрлӗ кроса хутшӑннӑ икӗ командӑна пӗрлештерсе 10 ҫынран тӑваҫҫӗ. Сахал йышлӑ организацисенче группӑна 10 ҫынран каярах та тума юрать.

Группӑсене йӗркеленӗ хыҫҫӑн, ЦК ВЛКСМ ҫирӗплетнӗ программа тӑрӑх, тренировкӑсем ирттерме тытӑнмалла. Тренировкӑллӑ занятисене ирттерме тытӑннӑ малтанхи кунран пуҫласах дисциплина ҫине тимлӗн ҫаврӑнса пӑхмалла.

ВЦСПС Секретариачӗ, комсомолецсен гимнастика тӗлӗшӗнчи массӑллӑ ӑмӑртӑвӗсене пысӑк вырӑна хурса, ирӗклӗ спорт обществисене ҫак ӑмӑртусене ирттерес ӗҫе активлӑн хутшӑнма тата комсомол организацийӗсене пур майсемпе те пулӑшса пыма хушрӗ.

Спорт обществисен гимнастика енӗпе тренировкӑсемпе ӑмӑртусем ирттерме спорт площадкисемпе гимнастика залӗсем, тренерсем тата обществӑллӑ инструкторсем уйӑрса памалла. Шупашкар хулинче кашни спорт обществи ҫумнех уйрӑм пуҫламӗш организацисем ҫирӗплетсе панӑ. Спорт обществисем хӑйсем ҫумне ҫирӗплетнӗ организацисемшӗн ответлӑ пулса тӑраҫҫӗ, вӗсене куллен пулӑшса пымалла.

Тренировка программине ӑмӑрту участникӗсене стройра ҫӳреме хӑнӑхтарасси те кӗрет. Ку ӗҫре Осоавиахим организацийӗсен пулӑшӑвӗ кирлӗ. Ҫапла ӗнтӗ, гимнастика енӗпе пулакан ӑмӑртӑва ирттерес ӗҫе обществӑллӑ огранизацисен кашниннех активлӑ хутшӑнса комсомол организацисене тивӗҫлӗ пулӑшу памалла.

М-в.

Юлашки почтӑран

Утрав ҫинчи „писатель“ аташма пуҫласан

«Хӗрлӗ Октябрь» хаҫат (Октябрьски район) мартӑн 8-мӗшӗнчи номерте «Санюк» ятлӑ калав пичетлесе кӑларнӑ. Калав авторӗ — К. Тимӗркке.

Сӑмах-юмах нумай вакласа тӑрас мар тесе, тӳрех калӑпӑр: «Санюк» — калав мар, тӗлсӗр-пуҫсӑр япала кӑна.

Ҫак чӑнлӑха фактсемпе ҫирӗплетсе паратпӑр.

Автор ҫырать: «Итем ҫинче савӑк юрӑ шӑранать. Хӗрарӑмсем ҫапса пӗтернӗ тырра купалаҫҫӗ. Аван ӗҫлерӗҫ паян. Санюк ӗҫре чи патмарри. Арҫын пек ӗҫлет, — теҫҫӗ ӑна Тельман ячӗпе тӑракан колхоз членӗсем».

Пӗр сӑмахпа каласан, Тельман ячӗпе тӑракан колхозра ӗҫсем аван пыраҫҫӗ, колхозниксем тӑрӑшса ӗҫлеҫҫӗ.

Тепӗр икӗ йӗркеренех пирӗн автор сӳтӗлме пуҫлать. «Начар ӗҫлеҫҫӗ ҫав Хурамалти Тельман ячӗпе тӑракан колхозра. Колхозра ӗҫлеме пултаракансем 161 ҫын. Ӗҫлекеннисем 30—40 анчах. Вӗсенчен чылайӗшӗ ҫын ҫине таянса ӗҫлеҫҫӗ».

Малалла автор ҫакӑн пек «ӑслӑ» выводсем тӑвать: «Кам ӗҫлет, вӑлах ӗҫлет. Ӗҫлеменнине чӗнмеҫҫӗ, вӑл кунта хӳтлӗх тупать, ырлӑх курать». Итлӗр: ӗҫлеменни ырлӑх курать! Ытла та тӳнтерле ӑнланать пирӗн автор ӗҫлеве. Унӑн шучӗпе кам ӗҫлемест, вӑл ырлӑх курать.

«Яланах ӗҫлекенсем — пурте хӗрарӑмсем. Арҫынсенчен чылайӗшӗ Н. Мочаркин майлӑ. Мочаркин юлхав, Сергеев кахал, — ҫакнашкал халап ҫӳрет колхозра».

Ҫапла ӗнтӗ, автор ӗнентернӗ тӑрӑх, пӗрремӗшӗнчен — колхозра аван ӗҫлеҫҫӗ; иккӗмӗшӗнчен — колхозра аван ӗҫлекенсем пурӗ те хӗрарӑмсем кӑна, арҫынсем пурте кахалсем, «мочаркинсем»; виҫҫӗмӗшӗнчен — «мочаркинсем» пурте ырлӑх куракансем.

Ҫавӑн пек ӗнтӗ «Санюк» калав тӗлсӗр-пуҫсӑр сӳпӗлтетӳ кӑна пулнине кӑтартакан пӗрремӗш факт.

Иккӗмӗш факт. «Тарӑхать Санюк, вӑрҫать: намӑссӑрсем, тет, колхоза ҫӗртетӗр, тет», — ҫырать автор малалла юптарса. «Анчах ӑна (Санюка. — П.) пулӑшакансем сахал. Актив ҫук. Комсомол организаци утрав ҫинчи пек пурӑнать, колхозран инҫе тӑрать. Комсомол организацин секретарӗ Г. Иванов хӑй те кашни ҫулах 40—60 ӗҫкунӗнчен мала туса курман».

Тем те персе ярӗ чаракансем ҫук чухне, ваттисем калашле, шӑмӑсӑр чӗлхе!

Ҫакӑн пек ыйту парас килет автора: пӗрремӗш — пирӗн совет условийӗсенче хӑш вырӑнта курнӑ вӑл активсӗр ӗҫлекен колхоза? Иккӗмӗш—ӑҫта курнӑ вӑл утрав ҫинчи пек пурӑнакан комсомол организацине? Виҫҫӗмӗш — 40—60 ӗҫкунӗ тӑвайман колхозниксем пирӗн колхозсенче нумай-ши?

Ун пек колхозсем, ун пек комсомол организацисем Совет ҫӗрӗ ҫинче ҫук, пулман та, пулас та ҫук. Ҫаксене пурне те автор пӳрнерен ӗмсе кӑларнӑ. Тӗрӗссипе каласан, автор пирӗн колхозсем, колхозниксем, комсомолецсем ҫинчен элеклет.

Виҫҫӗмӗш факт. Санюк упӑшки бригадир. Вӑл та ӗҫчен ҫын. Ҫавӑнпа унӑн бригади яланах малта пырать. «Илӗпӗр хальхи тапхӑра: Санюк упӑшкин бригади ҫуракине хатӗрленсе ҫитнӗ. (Санюк упӑшкин ячӗ те ҫук пулӗ-ҫке ӗнтӗ? — П.), ытти бригадӑсем тапранманпа пӗрех: вырӑнти удобренисене хатӗрлемен, машинӑсене юсаман. Пуринчен ытла лашасем начар. Утӑ-улӑма ҫитерсе янӑ».

Пыр та калаҫ! Малтан калать: Тельман колхозра арҫынсем ӗҫлемеҫҫӗ, вӗсем кахалсем, юлхавсем, «мочаркинсем», тет. Анчах вӑл хӑй маларах мӗн ҫинчен каланине пӗр-ик йӗркеренех манса каять те, колхозра арҫынсем те ӗҫчен, тет. Ҫапла вара хӑй суйнине хӑех тытать. Чӑнах та, вӑл Санюк упӑшки ҫеҫ ӗҫчен тесе сӳпӗлтетет ӗнтӗ. Анчах пӗтӗм бригадӑна пӗр ҫын — Санюк упӑшки кӑна туртса пырать тенине кам ӗненме пултартӑр-ха? Санюк бригадинче те Санюк пек ӗҫлекен колхозниксем-арҫынсем те, комсомолецсем те пур. Унсӑр бригада та лайӑх ӗҫлеме пултараймасть.

К. Тимӗркке районри хаҫат редакцинче ӗҫлет. Вӑл колхоз пурнӑҫӗнчен питӗ те инҫетре тӑрать. Никам та мар, вӑл хӑй утрав ҫинче пурӑнать.

«Хӗрлӗ Октябрь» хаҫатра корректура йӑнӑшӗсем те нумай. «Пӗрлешни» вырӑнне — пӗрлештерни», «музейӗн» вырӑнне — «музйӗн, «шӑрши» вырӑнне «шӑши» тесе ҫырать хаҫат, «хӗрарӑмсен темӗнле уйрӑмлӑхӗсем» ҫинчен калаҫать.

ПАВЛОВ-ПИНЕР.

„Нарспи“ пьесӑна лартма тытӑнаҫҫӗ

Чӑвашсен Государство Академи театрӗнче ҫак кунсенче Кӑлканпа Алагер ҫырнӑ «Нарспи» пьесӑна лартса пама мӗнле хатӗрленсе ҫитнине пӑхса тухрӗҫ. Спектакле курнӑ хыҫҫӑн ВКП(б) Обкомӗн секретарӗ Ахазов юлташ, пьеса авторӗсем Кӑлканпа Алагер, писательсемпе поэтсенчен Эсхель, Ухсай т. ыт. тухса сӑмах каларӗҫ. Вӗсем пьесӑна лартма аван хатӗрленнине палӑртрӗҫ тата хӑшпӗр ҫитменлӗхсене кӑтартса пачӗҫ.

Театрта «Нарспи» пьесӑна мартӑн 18-мӗшӗнчен пуҫласа лартма тытӑнаҫҫӗ. Пьесӑра театрти чӑваш труппинчи артистсемпе театр училищинчи студентсем выляҫҫӗ. Кунсӑр пуҫне ташӑсемпе юрӑсен ансамблӗнчи артистсене тата филармонин симфони оркестрне явӑҫтарнӑ.

Паллӑрах рольсенче ҫаксем выляҫҫӗ: Нарспи—ҫамрӑк артистка Долгова, Сетнер—Ургалкин, Сетнер амӑшӗ — Чӑваш АССР тава тивӗҫлӗ артистки Ырзем, Михетер—Медиков, Михетер арӑмӗ—Шорникова, Тӑхтаман—Чӑваш АССР тава тивӗҫлӗ артисчӗ Молодов, мӑн кӗрӳ—РСФСР тава тивӗҫлӗ артисчӗ Алексеев юлташсем т. ыт. те.

Декорацине тата художество енӗпе художник Юрий Зайцев илемлетнӗ. Музыкӑна — Чӑваш АССР искусствӑн тава тивӗҫлӗ деятелӗ Лисков, чӑвашсен юрӑсемпе ташӑсен ансамбльне — Чӑваш АССР искусствӑн тава тивӗҫлӗ деятелӗ Воробьев тата симфони оркестрне — дирижер Ванслов юлташсем ертсе пыраҫҫӗ.

Пьесӑна лартаканӗ ҫамрӑк режиссер Роднонов юлташ.

Ҫыхӑну агентстви ҫителӗксӗр ӗҫлет

ВАРНАР. Уравӑшри ҫыхӑну агентстви хаҫат-журналсем сарас тӗлӗшпе кирлӗ пек ӗҫлемест. Хӑшпӗр колхозсенчи письмоносецсем хаҫат-журнал сармалли плана пурнӑҫламаҫҫӗ.

Хорнзор ялӗнче 230 хуҫалӑх шутланать. Ку ялти письмоносец хаҫат-журналсене пурӗ те 50 экземпляр кӑна сарнӑ. Письмоносец М. Крипчаков подпискӑна ытларах пухсан, хаҫатсене салатса ҫӳресе нумай вӑхӑт ирттермелле пуласран хӑрать.

В. ГРИГОРЬЕВ.

Ответлӑ редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

ВНИМАНИЮ ЗАОЧНИКОВ ЧУВАШСКОГО ПЕДИНСТИТУТА

На время весенних школьных каникул Пединститут проводит для заочников-учителей индивидуальные и групповые консультации и прием экзаменов.

Кроме того, консультации проводятся в Батыревском и Канашском консультпунктах.

УЧИТЕЛЯМ, выезжающим на консультации, предоставляется на время каникул отпуск с сохранением содержания по месту работы. Проезд на консультации за свой счет. Явившиеся в институт обеспечиваются общежитием (за плату).

Чувашпединститут.

Утерянное регистрационное удостоверение за № 222884, выданное Чебоксарским Горфо на имя Макарова, Антипа Васильевича от 31 декабря 1940 года считать недействительным.

ЧГАТ
Чӑвашла спектакль

ПРЕМЬЕРА

Мартӑн 18, 19, 20 тата 21-мӗшсенче

АЛАГЕР тата КӐЛКАН

НАРСПИ

(К. В. Иванов поэми тӑрӑх ҫырнӑ 9 картинӑллӑ драма)

Коллективлӑн панӑ заявкӑсем тӑрӑх билетсене (50 билет) 20 процентлӑ скидкӑла малтанлӑха сутма пуҫланӑ.

Шупашкар хулинчи месткомсен председателӗсене, Шупашкар тата Ишлей районӗсенчи колхозсемпе ялсовет исполкомӗсен председателӗсене пӗлсе тӑма

Чӑвашсен Государство Академи театрӗнче лартакан „Нарспи“ спектакле курма билетсене малтанлӑха сутма пуҫланӑ.

Коллективлӑ заявкӑсем парсан (50 билет) 20 процентлӑ скидкӑпа сутаҫҫӗ.

ЧГАТ.

„ГЛАВКИНОПРОКАТӐН“
ЧӐВАШ РЕСПУБЛИКИНЧИ КОНТОРИ

республикӑри экрансем ҫине

„САЛАВАТ ЮЛАЕВ“

ЯТЛӐ ХУДОЖЕСТВӐЛЛӐ ҪӖНӖ ФИЛЬМ КӐЛАРАТЬ.

Сценарий авторӗсем **С. Злобин, Г. Спавак.** Режиссер—искусствӑсен тава тивӗҫлӗ деятелӗ **Я. Протазанов.**

ПАЛЛӐРАХ РОЛЬСЕНЧЕ:

Салават Юлаев—Башкир АССР тава тивӗҫлӗ артисчӗ **А. Мубарянов.**
Юлай, Салават ашшӗ—Башкир АССР халӑх артисчӗ **Г. Мингажев.**
Пасечник Бабей - Башкир АССР халӑх артисчӗ **А. Зубаиров.**
Бухаир—**Р. Сыртланов.**
Кинзя—**С. Саитов.**
Пугачев—РСФСР тава тивӗҫлӗ артисчӗ орденоносец **М. Болдуман.**
Перфильев—РСФСР тава тивӗҫлӗ артисчӗ **С. Блинников.**
Хлопуша—орденоносец **Н. Крючков.**
Оксана—**Н. Никитина.**
Амина—**И. Федотова.**
Богданов—**Л. Потемкин.**
Офицер—**А. Файт.**
Мулла—Башкир АССР тава тивӗҫлӗ артисчӗ **В. Галимов.**
Рудник управляющийӗ—**Г. Милляр.**

„Союздетфильм“ киностудийӗн производстви.

НАРКОМАТ СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ Чувашской АССР

организует в гор. Чебоксарах курсы по подготовке счетоводов для колхозов по двойной системе.

СРОК ОБУЧЕНИЯ 5 МЕСЯЦЕВ.

Курсанты обеспечиваются общежитием и стипендией **в размере 90 руб в месяц. Проезд на курсы не оплачивается.**

На курсы принимаются инвалиды третьей группы, имеющие образование не ниже пятилетки. Также могут быть приняты инвалиды и второй группы при наличии соответствующего заключения о возможности обучаться данной специальности. Необходимый возраст от 17 до 50 лет.

Инвалиды, желающие обучаться на курсах и по окончании их работать в одном из колхозов, должны обращаться по месту жительства в райсобесы.

Заявления о приеме на курсы подаются в райсобесы до 25 марта 1941 г. с приложением следующих документов в подлинниках:

а) свидетельство о рождении,
б) справка об образовании,
в) заключение ВТЭК,
г) две фотокарточки малого размера,
д) паспорт предъявляется приемной комиссии лично.

ПРИМЕЧАНИЕ: инвалиды-самоучки, а также другие лица, которые не могут по уважительным причинам представить документы об образовании, в исключительных случаях допускаются к приемным испытаниям без справки об образовании. Вопрос об их приеме на курсы решается на основании результатов приемных испытаний.

Приемные испытания проводятся с 25 марта по 1 апреля. Начало занятий с 1 апреля 1941 года.

НКСО ЧАССР предлагает райсобесам обеспечить своевременную высылку в НКСО ЧАССР заявлений инвалидов с приложением указанных документов и обеспечить явку инвалидов в Чебоксары к 25 марта 1941 года.

НАРКОМСОБЕС ЧАССР.

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн—0—67, редактор заместителӗн—3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн —4—97, парти пурнӑҫ пайӗн —7—97, экономика пайӗн — 0—88, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн—2—30, «Ӗҫхӗрарӑмӗ» журналӑн—5—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӑн—0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 2698. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управлении издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 191. Ф. Б. 58×84 п. л.